

ST. OLAV *Julen 2001*



ST. OLAV

Innhold:	3 Fred på jord	<i>Michael MacGregor ocso</i>
	5 Polsk juledagspreken fra 1400-tallet	
	8 Terror og gjengjeldelse	<i>Torbjørn Olsen</i>
	10 Det hellige og volden	<i>Johannes Röser</i>
	12 Islams problemer kommer innenfra	<i>Salman Rushdie</i>
	13 Islamsk, jødisk og kristen fredsbønn	
	14 Om den 10. ordinære bispesynode	<i>Baby Johannessen</i>
	18 Samtale med biskop Goebel om bispesynoden	<i>UKJ</i>
	20 "Dominus Iesus" - en avvisning av religiøs relativisme	<i>May-Lisbeth Myrhaug</i>
	22 Irland - et samfunn i forandring	<i>Baby Johannessen</i>
	24 Oslo-erklæringen om religions- og livssynsfrihet	
	26 Tale ved Oslo-erklæringens undertegnelse	<i>Anne Sender</i>
	29 Svenske pionermisjonærer og indiske foregangskvinner	<i>Else-Britt Nilsen o.p.</i>
	30 Julehymne til Guds mor	
	31 Om "Det skjedde ikke i Jerusalem"	<i>Brian McNeil c.r.v.</i>
	32 Liturgien - et "allkunstverk"	<i>Ylva-Kristina Sjöblom</i>
	35 "... et redskap for din fred"	<i>Ole Martin Holte o.f.m..</i>
	37 Årets valg: Nobels fredpris til FN	
	40 Blikk på tiden	<i>UKJ</i>

Fred på jord

“Mener dere jeg er kommet for å gi fred på jord? Nei, jeg sier dere, ikke fred, men strid. Om det er fem i et hjem, skal de fra nå av ligge i strid med hverandre: Tre mot to og to mot tre; far skal stå mot sønn og sønn mot far, mor mot datter og datter mot mor, svigermor mot svigerdatter og svigerdatter mot svigermor” (Luk 12.51-53).

Vi gjennomlever skremmende tider, “trengselstider” for å tale bibelsk. En verden vi var fortrolig med, er ikke lenger. Nå snakker vi om alle slags krigføring, om militær, kjemisk, biologisk, økonomisk krig - og antagelig har vi mer i vente etterhvert som oppfinnsomheten hiter på ytterligere skremselsvarianter. Det nye slagordet er ‘terror’. Ting som inntil for noen måneder siden inngikk i normalt hverdagsliv - som å åpne et brev eller reise med fly - er nå blitt mulige dødsfeller. Angrepet på USA den 11. september, i New York og Washington, kalles med rette et angrep, en hittil ukjent form for angrep, på vår felles menneskelighet og representerer et slags vannskille for oss alle. I lang tid fremover vil samfunnskommentatorene snakke om verden før og etter 11. september 2001.

Den dagen forandret verden seg - og vi forandret oss. Før 11. september 2001 snakket vi lettvt og greitt om ‘den globale landsby’ uten å se den egentlige betydning av at det

ikke lenger finnes grenser. Ingen by og intet land befinner seg i en sikker sone. Vi er alle sårbare. Vi er alle potensielle døds ofre.

Tegn på håp

Fra ulike åndelige hold fremholdes det at vi virkelig befinner oss i endringstider: Globale hendelser, noen ‘gode’, andre ‘ikke gode’, har økt menneskehetens bevissthet. Er det for optimistisk å håpe at hendelsene den 11. september, hvor forferdelige de samt de etterfølgende hendelser er, tross alt kan bære i seg et potensiale for å slynge menneskeheten tilbake til en ny åndelige bevissthet og åpenhet, som kan bane vei for en verden full av kjærlighet, fred og fremgang? Gid det var slik! Vi leter desperat etter tegn på håp - de tusener på tusener av lys som de overlevende i New York tente i tiden etter angrepet, symboliserte kanskje nettopp dette: Håpet. Disse lysene er også våre flakkende flammer.

Det som har slått meg, er den plutselige endring, over natten, av allianser og samarbeidsrelasjoner mellom nasjoner som bare dagen før var potensielle motstandere. Kan det tenkes at denne famlende søken er den spede begynnelse på en ny verdensorden? Stadig flere

stemmer gir uttrykk for håp om at krig må bannlyses blant alle land og nasjoner.

Et annet positivt tegn er FN’s stadig viktigere rolle, understreket ved at Nobels fredspris i år gikk til FN og generalsekretær Kofi Annan. Dertil kommer inspirerende beretninger om heriosme, mot og bunnløs generøsitet hos alle dem som sto sammen om å redde, hjelpe og støtte hverandre i arbeidet med å takle den ufattelige gru som utfoldet seg for øynene på dem. Her er konturene av mang en helgen. Jeg leser at alt dette har brakt USAs mennesker nærmere hverandre enn noensinne. Fra New York hører vi om skilte ektepar som nå sier at “kanskje bør vi likevel prøve å fortsette sammen”. Selv de fire ukene før de amerikanske og britiske gjengjeldelsene satte inn, var en tid med håp og bønn om en fredelig løsning uten vold og gjengjeldelse. Dessverre gikk det ikke slik.

Mot denne bakgrunn er det jeg forsøker å sette sammen noen tanker om julen, tanker som, i lys av det som har hendt siden den 11. september, synes banale og trivielle.

Hva er fred?

En av de assosiasjoner som alltid hører julen til, er fred. Jul er tiden da vi glad synger med englens kor: “Ære være Gud i det høye og fred på jorden blant mennesker som har Guds velbehag.” Og vi bestreber oss på å være fylt av godvilje overfor vår neste - og resten av menneskeheten med. Innen familien er julen tiden for å lege sår, komme sammen, for å gi gaver og sette strek over gamle uoverensstem-

Michael MacGregor - er irlender, cisterciensermunk og prest for nonnene i Mariaklosteret på Tautra i Trondheimsfjorden - og “fast løsarbeider” i St. Olav.

USA: terroren og troens ettertanke

Terroranslagene i USA har virket sterkt på mange av landets katolikker, og tegn tyder på at hendelsene kan ha en varig virkning i form av dypere refleksjon og sterkere solidarisk engasjement, skriver Ferdinand Oertel i ukeavisen "Rheinischer Merkur". Over en fjerdedel av USA's innbyggere er katolikker, og flertallet av de brann- og politimenn som deltok i redningsarbeidet, var katolikker. De katolske biskopene, mange også ellers godt synlige i landskapet, mar-

kerte seg raskt ved varmhjertet nærvær og hjelpetiltak.

Troens ettertanke omkring terror og angst, gjengjeldelse og sinne er kommet etterhvert. Her har både biskopene og katolske medier bidratt, bl. a. med et nettsted for hvordan man tar disse tingene opp med barn.

Både overfor president Bush og ellers har biskopene gitt uttrykk for nasjonens rett til å bekjempe terrorismen, men understreket at

alle aksjoner må avveies nøye. Militærbiskop Edwin O'Brian, med ansvar for 1,5 millioner katolske soldater, taler om et "nytt moralsk dilemma", hvor det ikke finnes patentløsninger, men hvor kirkens "tidspregede utsagn" om "rettferdig krig" må overprøves av samvittigheten. Biskopen av Arlington hvor Pentagon ligger, sier krisen utfordrer USA's katolikker til å fordype sin tro og sitt gudsforhold. "Ord med gyldighet også ut over USA's grenser?" spør Oertel.

4

melser og krenkelser. Fremfor alt er det en tid for å vise hverandre godhet og kjærlighet. Det er slik jeg liker å huske mitt livs juler. Det er slik jeg ønsker det skal være. Men nå, etter 11. september, tvinges jeg til å sette spørsmålstegn ved min oppfatning av fred. Er den en illusjon? Er ikke det hele litt for koseelig, for innskrenket, for patetisk overflattisk og for blindt for andre realiteter?

Mens jeg sitter her og skriver, faller bombene fortsatt - i fire uker har de revet Afghanistan ytterligere i filler, og det er ingen tegn på at det tar slutt i nærmeste fremtid. To og en halv million afghanere lever på kanten av sultedøden og i en elendighet og en frykt som overgår vår fatteevne. Tenk etter et øyeblikk: "to millioner mennesker"! Selv antallet, mengden, er vanskelig å forestille seg. Men sier vi "ca. halvparten av Norges befolkning", får vi et visst perspektiv. Og bak tallene øyner vi menneskene - kvinner og menn, barn, små spebarn, mennesker med tanker og følelser, mennesker som higer etter fred, men som er traumatisert av mer enn tyve år med krig og vold.

Litt mer statistikk, om så ønskes: Det sies at rundt 100.000 barn kommer til å dø i Afghanistan i vinter. Hevn og gjengjeldelse for det som hendte den 11. september er ingen løsning: Å søke å nøytralisere én uhyrlighet med en annen, bidrar kun til å øke tragedien.

Fred, sier den hellige Augustin, er "den ro som hviler på rett orden". Og denne ro oppnås kun gjennom rettferdighet, respekt for enkeltmenneskets og det enkelte folks verdig-

het - her hører også rettferdig fordeling av verdens goder hjemme. Skal det noensinne bli fred, er første betingelse å fjerne grunnene til splid mellom folkene, få bukt med det som gir grobunn for terrorisme. Fred er derfor ikke bare fravær av krig, og maktbalanse er heller ikke fred. Fred er heller ikke å bli kvitt det som truer våre personlige eller nasjonale interesser. Verdens ledere burde ta for seg og ta til seg hva Det 2. Vatikankonsils erklæring *Gaudium et spes* sier om disse ting.

Ugjerningene i New York og Washington den 11. september har skjerpet mitt blikk for andre uhyrligheter. Som det palestinske folks bedrøvelige kår, de daglige bombetoktene mot Irak, for ikke å nevne de katastrofale virkningene handelsboikotten har for millioner av uskyldige irakere - sr. Else-Brit Nilssen o.p. minnet betimelig om det her i bladet nylig. Og jeg er blitt mer bevisst den uhyrlig urettferdige behandling bittelille Cuba har vært utsatt for i de siste førti år eller så. Nylig leste jeg også om massakren på 8000 serbiske muslimer i løpet av fire-fem dager under krigen på Balkan. Fikk disse tingene de store overskrifter da de skjedde, eller ble de behendig bortforklart som irrelevante?

Vi her i Vesten nyter en høy levestandard som bl.a. bygger på utnyttelse av billig arbeidskraft og på ekskluderende avtaler. De med større innsikt enn min i disse ofte skjulte realiteter, vil utvilsomt kunne forlenge listen.

Lys og håp

Etter redslene den 11. september og ødeleggelsen av Afghanistan, trenger vi julen mer enn noensinne. Den er et av de store symboler på håp. Jul er fødsel i dødens midte. Håp midt i det golde. Vinter er tiden for søvn og mørke, tiden da det er mørkt når vi drar i vei til jobb og skole. Julen puster liv inn i mørket rundt oss. Når vinteren er på sitt dypeste, er julen der; ved solevervstider, når vi trenger den som mest.

Mer enn noensinne trenger vi det *håp* julen bringer. Vi trenger å tenne alle lys, gi hverandre gaver, vise vår kjærlighet og godhet for hverandre - minne hverandre om at julen er et tegn på at Gud ikke har glemt oss. Et tegn på at hvor mørk dagen enn er, så er Gud fremdeles hos oss og lyser opp vårt mørke, gir håp og viser oss at han elsker oss. Fred på jord er frukten av og bildet på Kristi fred, han som evangeliet kaller "fredsfyrsten".



En polsk juledagspreken fra begynnelsen av 1400-tallet 5

*Puer natus est nobis**. Et barn er oss født. Kjære barn! I dag blir de gode tidender og gode nyheter brakt til de troende kristne som gjennom denne adventstid har trådd etter å få motta den elskede Kristus. På den første søndag i advent trådte de troende kristne etter hans komme, idet de mælte: Kom til oss, du vår dyre Herre, og drøy ikke fjernt fra oss. Da ble det av en hellig engel svart dem at deres Herre, det er vår elskede Kristus, ville komme til dem langt bortefra og ikke lenger drøye fjernt fra dem. Men på den annen søndag hørte dere hvordan han ville komme på den ytterste dag for å dømmе og gjøre store tegn. På den tredje søndag talte så den hellige Paulus til oss, idet han så den elskede Kristus nærme seg oss, og sa: Fryd dere at han kommer til dere. Men i går mottok vi sikre tidender med ordene: I morgen kommer den elskede Kristus til oss, han som med sin død skal frelse oss. I dag har så et himmelsk sendebud brakt oss enda vissere nyheter, idet det mælte: Jeg forkynner dere en stor glede som skal bli til husværelse for alle mennesker i denne verden, at i dag er den elskede Kristus født inn i denne verden for vår skyld. Stor var denne glede av en firfoldig årsak. For det første var den stor i høyden, fordi den rakk fra jorden til himmelen, og alle englene gledet seg. Og gleden hos de hellige engler var så stor at de steg ned til oss fra himmelen og forkynte den for hyrdene. Men for det annet var denne glede stor i dybden, fordi den sprenget dødsriket og slapp alle de hellige ut av det. For det tredje var

den samme glede stor i lengden, siden den strakte seg fra solens oppgang til dens nedgang. Derfor forlot de tre konger sine riker, som lå ved solens oppgang, og drog med store gaver til den elskede Kristus. Og mot solens nedgang bredte den samme glede seg ut så vidt at den keiser som nevnes Augustus, han så i et syn i Rom Guds moders skikkelse stående rett overfor solen, og av hint syn ble han storlig glad og ofret røkelse til den elskede Kristus. Og fra den stund av lot han seg ikke vise noen ærefrykt eller vørdnad. For det fjerde var denne glede stor i bredden, fordi den favnet om all verden. Og derfor var i sannhet dette vårt lille Jesusbarns fødsel til stort gagn og til stor nytte, og derfor begynner også messen i dag med *Puer*; siden et barn ble oss født og Guds sønn oss gitt. Men av hva slag var dette barnet? I sannhet: Det var både merkverdig og ærverdig, både edelt og også miskunnelig. Det var merkverdig i seg selv, merkverdig var det også på jorden og blant dyrene, og likeledes på himmelen og i solen og i enhver skapning. Men først og fremst var det merkverdig i seg selv, ved at denne konge, som var så høy, gjorde seg selv så ringe, ved at han som var så gammel, i dag gjorde seg selv så ung, ved at han som var så stor, i dag gjorde seg selv så liten, ved at han som var så rik, i dag gjorde seg selv så fattig. Og derved gjorde denne konge over himmel og jord, som er så høye, og hvis høyhet ingen engel og intet menneske kan nå, seg så liten og ringe at han lot seg legge på et bitte lite sted, det vil si i en krybbe.

Mens keiser Augustus nå hersket over all verden, ville han ta i øyesyn hvor mange land, byer, borger, landsbyer og mennesker han hadde under seg. Derfor bød han at enhver skulle dra til sin by og der svare den skatt han skyldte den romerske keiser. Da adlød Josef hans befaling og drog til byen Betlehem med Maria, som på den tid var fruktsommelig. Og de førte med seg en okse og et asen, som de aktet å selge. Med pengene skulle de betale skatten til keiseren, men det som ble igjen, skulle de gjemme til mat. Men asenet hadde de tatt med seg for å kløve niste på det, eller for at Maria skulle kunne ri på det og hvile føttene sine dersom hun ble trett. Slik lærte oxen og asenet den elskede Kristus å kjenne, og knelte ned for ham og æret ham.

Siden enhver skapning, når den skal føde, søker et ly hvor den kan hvile og også være i fred, slik fuglene søker seg et rede og dyrene et hi, er det heller ingen kvinne så fattig at hun, når hun skal føde, ikke leier seg et kammers hvor hun kan ligge og være i fred. Men da Maria skulle føde sin sønn, da var hun så fattig at hun ikke eide penger til å ta inn i et herberge eller leie seg et rom. Da altså Josef og Maria kom til byen Betlehem, kunne de ikke få seg husvære der. Da gikk de til et vertshus som lå mellom to andre hus, og under det var et fjøs med krøtter og asener. Men da tiden nærmet seg da Maria skulle føde, sendte Josef bud etter to koner, siden det nå er skikken når en kvinne skal føde; enda han trodde at Maria skulle føde sin sønn og forbli jomfru.

IRLAND: Høy gjennomsnittsalder blant ordensfolk

Ferske undersøkelser blant Irlands ordensfolk viser at både gjennomsnittsalderen og "medlemssvinnet" er svært høyt på den grønne øya - det gjelder både de kontemplative og de apostoliske ordener. Undersøkelsen, som har tittelen "Fire in the Forest" (brann i skogen), viser at litt under halvparten av de totalt 13.400 ordensfolkene har nådd pensjonsalderen. Blant kvinnelige ordensfolk er hele 70 prosent over 60 år gamle.

SØR-AFRIKA: Kirkelig mark til jordløse bønder

Det sørafrikanske bispedømmet Marianhill går foran med et godt eksempel og overfører egen jord til jordløse småbønder og bønder som har for lite jord til å greie seg økonomisk. Jorden som tilbys er fruktbar og ligger i en egn med tilstrekkelig nedbør. Terrenget er imidlertid nokså bakkete, så det må sørges for tiltak mot erosjon, og her trår den tyske hjelpeorganisasjonen Misereor til.

Det ytes også hjelp til mer lønnsom drift slik at småbøndene avler mer enn til selvbruk; også hjelp til mer variert jordbruk enn tradisjonelle mono-kulturer som mais hører med. Dyrking av korn og frukt gir større gevinst på markedet. Hittil har 135 bondefamilier med til sammen 1200 mennesker fått jord fra bispedømmet. Utpå sommeren neste år regner man med at prosjektet vil omfatte 375 småbruk med tilsammen vel 3.500 mennesker.

CIG



Jomfru Maria med Jesusbarnet - polsk folkekunst

Historisk: første ektepar saligkåres

“De levde et vanlig liv på en uvanlig måte,” sa pave Johannes Paul II da han nylig saligkåret ektefellene Luigi og Maria Beltrame Quatrocchi. Historiens første saligkåring av et ektepar fant sted sammen med 20-årsmarkeringen av offentliggjørelsen av pavens encyklika “Familiaris Consortio”. Det er familiens tid i kirken, “den misjone-

rende families kirke”, sa paven til de 50.000 som var samlet på Petersplassen. Og han understreket at “en familie grunnlagt på ekteskapet er i seg selv ‘godt nytt’ for verden,”

Luigi og Maria Beltrame Quatrocchi bodde i Roma. Han var jurist, hun var lærer. De var gift i 50 år og fikk fire barn, hvorav tre ennå er i live. De to sønnene, begge prester, konselebrerte med paven ved den

høytidelige messen i forbindelse med saligkåringen. En datter som er ordenssøster, var også til stede ved feiringen.

Sentrum i familiens liv var daglig eukaristie og rosenkransbønn. Sønnen Cesare som nå er 92 år gammel, husker atmosfæren i hjemmet som “alltid inspirerende, fredelig og lykkelig - men ikke overdrevet from”.
ZENIT

Den ene av dem het Gebal, den andre Salome. Men da Maria hadde født sin kjære sønn, fornam Gebal at det var en jomfru som hadde født. Og straks ropte hun med høy røst og priste Gud. Men Salome ville ikke tro det, og tok på stedet med sine hender. Og straks visnet de. Men en hellig engel kom til syne og bød henne at hun skulle røre ved barnet, og ikke før hadde hun gjort det, så ble hun atter frisk.

Det er skikk og bruk her i verden at når en helligdom blir brakt til en by, da går folk den i møte med prester, faner og relikvier, og syner den så stor heder som de kan. Men da Maria kom til Betlehem, bærende på så stor en helligdom, det vil si sin dyrebare sønn, som var helligere enn noen før ham i verden hadde vært, da kom intet menneske ham i møte for å vise ham noen ære.

Men Kristus ble født i dag både ung og gammel, ettersom det fra Adams skapelse til Kristi fødsel var fem tusen to hundre og ni år, og enda var han langt eldre, siden han var til lenge før han skapte Adam, helt fra verdens begynnelse. Dette lille barn, vår dyrebare Kristus, var også eldre enn sin mor, ettersom hun unnfanget ham da hun var fjorten år gammel, og fødte ham da hun var femten. Han som var så gammel, han gjorde seg i dag så ung at han gråt foran sin mor, liggende som spedbarn i krybben, men i himmelen foran de hellige engler, der lo han. Og han var også både stor og liten. Stor og mektig var han i sannhet ved at han i sine to hender holdt hele verden samlet. Men i dag gjør-

de han seg så liten at han kunne rommes på to små steder: i krybben, og i sin mor – i hennes hellige liv. Og da hans mor hadde født ham, da talte hun til ham med kjærlige ord og mælte slik: Du er min Gud, du er min skaper, du er min frelser, og derfor ærer jeg deg i dag som Gud.

Men den romerske keiser som tok navnet Octavianus, og som var så klok og tapper i strid at romerne aktet ham som en gud, han kom i sitt hjerte i hug at han skulle dø, og lot seg ikke mer vise gudommelig heder, men sendte bud etter en prinsesse ved navn Sibylla. Hun var overmåte klok og hadde spådd Vår Herres lidelse mange år før Kristus ble født. Men Octavianus ønsket å spørre henne om det var født noe menneske på jorden som var mektigere, større og visere enn han selv. På juledagen kom denne mektige prinsesse reisende til ham med et følge på hundre riddere. Hun gikk bent inn i hans sovekammer, og viste ham rett overfor solen en gyllen runding, og inne i rundingen satt en fager jomfru, som holdt et vakkert barn i armene. Men da keiseren så dette underfulle syn, undret han seg storlig, og hørte fra himmelen en røst som talte til ham og sa: Dette er det himmelske alter som skal frelse verden. Og Sibylla sa til kongen: Dette barn er større enn du noensinne kan bli, og det skal overgå deg i velde. Men det skal fødes av en jomfru som skal forbli jomfru også etter at hun har født. Og straks bød keiseren at han fra da av ikke lenger skulle kalles keiser, og han tjente Kristus og ofret ham myrra og røkelse.

Men vil du, syndige menneske, vite hvordan Kristus var fattig den gang han ble født, så var han for det første så fattig på husrom at han ikke eide en skilling som han kunne leie seg rom i et herberge for da han skulle komme til verden, og derfor ble han født i et fjøs. For det annet var han fattig på klær og ble reivet i et stykke simpelt tøy, siden hans kjære mor Maria den gang var så fattig at hun ikke eide en saue-skinnsplags som hun kunne legge over ham og live ham mot kulden med. Men for det tredje var han så fattig i matveien at han ikke fikk annen næring enn litt melk. Og for det fjerde var han så fattig på sengklær at han ikke eide den minste lille dyne da han ble født, så hans mor måtte legge litt høy under ham i krybben. Derfor, syndige menneske, tenk vel etter hvor stor fattigdom og overlast Kristus led for din skyld i denne verden. Når han gjorde det, var det for at vi skulle ha fattigdommen mer kjær enn denne verdens rikdom, og for at han ved sin fattigdom skulle gi oss del i himmerikets rikdom. Det give Gud den treenige, Faderen og Sønnen.

*Fra gammelpolsk ved
Ole Michael Selberg*



Terror og gjengjeldelse

Etter at terrorkatastrofen rammet USA 11. september, måtte gjengjeldelsen komme. Nå følger opinionen stort sett to linjer: På den ene side har vi den oppfatning at amerikanerne kan og må knuse taliban militært, og derved vil interessen knytte seg til den militære (og politiske) utvikling. På den annen side har vi konsentrasjonen om de utvilsomme lidelser for uskyldige som følger i kjølvannet av enhver krig. Med tanke på Afghanistans tragiske stilling alt før 11. september, forsterker dette kritikken mot den amerikanske løsning.

Skal vi vurdere den pågående «gjengjeldelses» legtimet uten å havne i en av disse to «grøfter», er det viktig å holde de faktisk pågående krigsoperasjoner opp mot fundamentale og varige kriterier for all moralsk handling. «Motiv» og «konsekvenser» hører til slike kriterier. Dette er primært regjeringens ansvar. Men i et demokrati når ansvaret i siste instans alle borgerne. At vi er alliert med USA, gjør ikke ansvaret mindre.

Motivene eller intensjonene bak gjengjeldelsesaksjoner vil være svært avgjørende både for aksjonenes faktisk innhold og for deres legitimitet. Slike aksjoner kan motiveres ut fra (minst) fem forskjellige ideer. Betegnelsene er ikke avgjørende, men hva man legger i dem.

1. Utrenskning/beskyttelse

Gjengjeldelse kan motiveres ved

Torbjørn Olsen - er sogneprest i St. Eysteins menighet i Bodø; han har doktorgrad i kirkerett fra Gregorianauniversitet i Roma; har vært feltprest i Den norske kirke.

ønsket om å utrydde eller passivisere de personer som formodentlig representerer en terrorfare.

Dette er prinsipielt ikke annerledes enn det som ligger bak sikring/forvaring av forbrytere i vårt samfunn, eller av tvangsinnleggelse av antatt farlige personer. I praksis fungerer det ofte også som motiv bak fengselsstraff og varetektsfengsling. Det avgjørende er en persons fare for omgivelsene, ikke først og fremst at han skal ha et rettferdig oppgjør for det han har gjort.

Den samme tanke ligger også til grunn for krigføring, spesielt forsvarskrig. Fiendtlige personer og militære enheter søkes tilintetgjort, tatt til fange eller på annen måte passivisert fordi de utgjør en trussel. At de som individer oftest ikke har onde hensikter, men bare følger ordre, gjør dem ikke mindre farlige. At krigen alltid også rammer ikke-militære mål, hører i realiteten til dens pris.

Ut fra en slik – i og for seg ikke illegitim – tankegang er det forståelig at USA ønsker å «rykke opp terrorondet med roten», koste hva det koste vil.

Men derved oppstår også det første problem ved en slik motivasjon. For dersom proporsjonaliteten mellom på den ene side terroren og terrortrusselen og på den annen prisen for å utrydde dette, forsvinner, blir denne form for gjengjeldelse mildt sagt problematisk. Det vil det f.eks. gjøre om man skulle forsøke å «teppebombe» vesentlige deler av Afghanistan med atomvåpen, men også ved visse andre former for utrenskning.

Dertil kommer at muligheten til å få fjernet de virkelig farlige personer og grupperinger ikke uten videre er gitt. Det er lettere for utpekerte enkeltpersoner å komme seg unna, enn for store folkemasser.

Overdrevne utrenskningsaksjoner kan i tillegg virke mot sin hensikt ved at de opptenner mer hat og terrorvillighet mot USA og Vesten. Å skulle utrydde alle unntatt USA og dets allierte, er selvsagt umulig, og forsøk på det ville være hårreisende.

2. Disiplinering

Om man ikke er i stand til å rense verden for alle potensielle terrorister, kan man gå til så voldsomme gjengjeldelsesaksjoner at man har håp om å skremme de resterende fra å våge seg på ny terror.

Dette er en motivasjon som ikke er helt ulik moderne strafferetts-tenkning. Straff skal virke individual- og generalpreventivt.

Slik disiplinering kan inneholde alt fra trusler om maktbruk til eksempler på at man virkelig er villig til å sette makt bak de truende ord.

«Disiplinering» av dette slag er et ledd i all form for krigføring, spesi-

Bangladesh: økende frykt blant kristne

Bangladesh's kristne har gjennom sin felles organisasjon bedt regjeringen om nødvendig beskyttelse. Etter at USA startet bombingene av Afghanistan, har de kristne i Bangladesh følt seg mer utsatt enn tidligere. Drapene i nabolandet Pakistan nylig på 18 anglikanske kristne, som holdt gudstjeneste i en katolsk kirke, har forverret situasjonen, heter det i henvendelsen. Ifølge det Bangkok-baserte nyhetsbyrået UCA har det vært

hundrevis av tilfeller av trakassering og trusler mot religiøse minoriteter siden bombingene begynte. Selv om de kristne er en liten gruppe i Bangladesh, har de gjort en stor innsats innen utdanning, helsesektoren og andre tjenester knyttet til misjonsvirksomhet i de mer fjerntliggende deler av landet, heter det i brevet til regjeringen.

Ca. 10 prosent av Bangladesh's 130 millioner innbyggere er hinduer, mindre enn to prosent er kristne og buddhister, de øvrige er muslimer. THE TABLET

“Fatima-prest” suspendert

Den kandiske presten Nicholas Gruner er suspendert av Vatikanet fordi han hevder at angrepene på World Trade Center kan henge sammen med Fatima-budskapet. Gruner, som leder Fatima-senteret i Fort Erie, Ontario, og er redaktør for bladet “Fatima Crusader Magazine”, sier til pressen at “vi har hele tiden hevdet at krigshandlinger ville skje hvis ikke Vår Frues ønske i Fatima om innvielse av Russland blir oppfylt”. CATHOLIC HERALD

elt i slutfasen. Man skal få fienden til å gi opp.

Men også disiplinering blir vanskelig om proporsjonene forsvinner, eller om effekten faktisk uteblir. Dessuten er det ved slike midler vanskelig, for ikke å si umulig, å disiplinere personer som i sin tro ikke frykter døden.

3. Vrede

Vrede vil si det sinne som springer ut av en begått forbrytelse, og som ut fra rettferdighet motiverer gjengjeldelse. Dette var i hvert fall tidligere den avgjørende idé bak avstraffelse. Selv om moderne strafferettsteoretikere tenker i andre baner, lever nok vredes-idéen videre dypt i folkesjelen og i den praktiske strafferettspleie.

For middelalderens store teolog og filosof Thomas Aquinas var vrede et positivt ladet begrep. Bak den rettferdige vrede stod den bibelske tanke om Guds egen vrede mot hans ulydige skapninger.

Pave Pius XII holdt i 1953 en berømt tale til den 6. Internasjonale strafferettskongress. Her fremholdt han at straff først og fremst skal fremheve rettferdighetens absolutte suverenitet over urettferdigheten. Selv om mange – også katolske fagfolk — mener at hans idéer for lengst er passé, tror jeg Pius XII i bunn og grunn hadde rett.

Å ta utgangspunkt i at individet har et moralsk og juridisk ansvar for sin oppførsel, er fremfor alt å ta dets personlige verdighet og selvstendighet ansvarlig. Da kan det gjøre seg fortjent til ros og ris, til lønn og straff.

Men gjengjeldelse ut fra vrede stiller veldige krav til dem som skal gjennomføre den. Da må den mis-

tenkte pågripes, skyld må bevises, og han må dømmes etter en rettferdig og objektiv rettergang. Straffen må klart forholde seg til begått forbrytelse og drivkraften bak denne. Om dette overhodet er mulig, kan det ta lang tid og koste enorme summer dersom det dreier seg om verdensterrorisme. Faren for at skyldige skal gå fri, er stor.

Og hva er en rettferdig straff for terrorisme å la den vi opplevde 11. september? De fleste amerikanere vil sikkert svare: dødsstraff. Selv om det finnes gode argumenter mot et slikt svar, antar jeg at «vredesmotivert» straff for terrorhandlinger er både rettferdig og nødvendig.

At rettferdigheten ofte må følges ad av barmhjertighet, er ikke noe argument mot at rettferdighet må være utgangspunktet.

Ved likvidasjon av antatte terrorister kan man nok være sikrere på å få effektiv utfoldelse av vreden enn ved rettsak med uviss utgang. Men et særkjenne ved det siviliserte samfunn er at det legger nødvendig demper på sin vrede — ikke av politisk svakhet, men av moralsk styrke.

4. Hevn

Når sinnet etter en forbrytelse tar overhånd i forhold til rettferdighetsansens, blir resultatet hevn.

For hevnen er det avgjørende at forbrytelsen skal gjøres opp. Hvorvidt oppgjøret treffer saksvarende, er mindre vesentlig. Hevnen kjennetegnes først og fremst ved vilkårlighet.

At mange ønsker hevn etter terrorkatastrofen, er forståelig, men ikke akseptabelt som grunnlag for gjengjeldelsesaksjoner. Straff og andre former for lidelse rammer

menneskene alt for hardt til at det legitimt kan skje ut fra hevnløst.

5. Hat

Forflyttes fokuset fra begått forbrytelse til potensiell forbryter, går hevn over til å bli hat. «Muslimer dreper fordi de er onde.» «Jøder utbytter fordi de er griske.» Derfor hates slike mennesker. Denne hatets logikk er gammel.

Ved en slik tankegang har man gitt opp idéen om individuelt moralsk og juridisk ansvar. Samtidig holder man noen for konstituasjonelt ansvarlig for begåtte og potensielle forbrytelser, ja, dypest sett for hva de er.

Hat er urettferdig, fremmer nytt hat og rammer skandaløst.

Konklusjon

Gjengjeldelse ut fra hat er illegitimt, ja destruktivt og forkastelig.

Gjengjeldelse ut fra hevn er illegitimt.

Gjengjeldelse ut fra rettferdig vrede er legitimt, men dog så at man til rett tid og under rimelige omstendigheter også må finne rom for barmhjertighet og rehabilitering.

Gjengjeldelse ut fra disiplineringssønske kan være legitimt, men bare når proporsjonene er relevante og positiv effekt er realistisk.

Gjengjeldelse ut fra ønske om å utrydde terrorondskapen kan prinsipielt være legitimt, men har ved seg så mange problematiske sider at det i praksis er lite realistisk, noe som igjen rammer legitimiteten.

Trykt i «Norlands Framtid», 22. oktober 2001, s. 4.

Trykt i noe avvikende form i «Nordlands-posten», 10. oktober 2001, s. 17.

Det hellige og volden

De grusomme terrorhandlingene i USA har virvlet opp problemkomplekser som rekker langt ut over det politiske og militærstrategiske, fastslo Johannes Röser, sjefredaktør i ukemagasinet *Christ in der Gegenwart*, kort etter anslagene og mens spørsmålet om gjerningsmenn og motiver ennå kun var dystre antagelser. Vi har sakset fra siste del av artikkelen hvor Röser bl.a. tar for seg "religion og menneskelige allmaktbestrebelse" og "religionens vesen og uvesen".

Hva er den sanne tro?

Det er ikke bare i verdenspolitisk perspektiv at hendelsene i USA er ytterst foruroligende: Også religiøse og psykologiske spørsmål virvles opp. Angrepene har dimensjoner langt ut over våre vanlige forestillinger om kriminell energi og virksomhet. Og selv om vi i første omgang lar spørsmålet om anstifternes evt. religiøse eller pseudoreligiøse beveggrunner ligge, virker disse hendelsene på mange måter ekstra rystende på troende mennesker: I dypet av den menneskelige psyke finnes det åpenbart sammenhenger mellom erfaringer om allmakt og død, sakralitet og mord, redning og tilintetgjørelse som, ved eksistensiell nød, er klar til å komme til overflaten.

Både selvmordskandidatene og bakmennene som har trukket i trådene, har, på nærmest arkaisk vis, satt i scene en symbolsk handling med assosiasjoner til offer og martyrium, eller til og med apokalypse. Handlingene sprenger rammene for vanlige hevnaaksjoner fra personer som av en eller annen grunn føler seg krenket. Det hatet vi her står overfor, er av en annen "kvalitet" - om nå det er rett ord.

Man har trukket linjer til den annen verdenskrigs japanske kamikaze-flyvere. Også for dem dreide det seg om noe mer enn selvpoppofrende patrio-

tisme: Offerviljen knyttet an til religiøse bånd, til dyrkelsen av en gudelig keiser, av "himmelsonnen". Det som fra utsiden ter seg som irrasjonell og blodig rus, har, betraktet fra systemets innside, sin egen, psykologisk sett høyst forklarlige logikk. I religionshistorisk perspektiv er forbindelsen mellom det som oppfattes som hellig, og viljen til om nødvendig å forsvare dette hellige med vold, ikke noe nytt. Selv i vårt sekulære hverdagspråk klinger disse sjelelige avgrunnene med. "Gudskrigere" kalles de som bokstavelig talt kjemper for islams sak. Muslimene har ikke lagt tradisjonell "hellig krig" bak seg. Og selv fullstendig anti-religiøse ideologier som stalinisme, maoisme og nazisme appellerte til og brukte bevisst restene av mytologisk-religiøst tankegods om offer og oppofrelse. Det som støtter og styrker egne allmaktforestillinger, er pr. definisjon sant og hellig. Den som derimot fornærmer guddommen eller det som oppfattes som guddommelig, har ingen eksistensberettigelse. I en slik sammenheng blir amerikanske soldater på saudiarabisk jord ensbetydende med krenkelse av hellig jord, en krenkelse som blir desto større jo lenger de oppholder seg der.

"Religionens vesen og uvesen"

Det er mager trost for kristne å vise til

andres onde religionshistorie. Vi er selv belastet med adskillig i så måte, og da snakker vi ikke bare om inkvisisjon og kjetterbål, religions- og konfesjonskriger og kolonialistisk imperialisme med kors og sverd: Det er våre egne "korstogs" mørke virkelighet fanatiske muslimer nå lar oss føle på koppen. Men ikke bare det: Gjennom lange perioder av historien og på tvers av religionene har forestillingen om sammenheng mellom Guds makt og menneskelige herskerbestrebelse vært en dyptgående tankemessig understrom. Noen religioner er mer merket av slike projeksjoner enn andre. Selv de lærdes, filosofenes og teologenes kritiske "høyreligion", lot seg smitte, om enn ikke i samme grad som enklere sjelers magiske folkefromhet. Offerkultens årtusener gamle historie med syndebukker, renselses- og lutningsfantasier er faste bestanddeler i den universelle kultiske evolusjon.

Mellom from iver og ufromme vrangforestillinger, eller, for å si det med religionsfilosofen Bernhard Walte, mellom "religionens vesen og uvesen", er det ofte en hårfin balanse. I en avhandling fra 1952 påpekte Walte at det religiøse kan løse seg fra den indre sannhet og virkelighet på så heftig vis at det blir fanatisk, selotisk. Samtidig tviholder man på og understreker ytterligere den religiøse forankringen med det resultat at man faktisk lukker seg nettopp for den ekte, indre sannhet man i utgangspunktet bygget på. Slik munner det hele i "blindt raseri ut fra avmektige selvforløsningstendenser".

"Jo mer radikale de ulike former for selotisme og fanatisme antar, desto klarere trer just det som skulle skjules, frem: Frakoblingen fra virkeligheten og derved fra det troens egentli-

Kristne og muslimer i Egypt

Interessen for dialog mellom kristne og muslimer har økt markant siden terrorangrepene på USA, melder det østerrikske katolske nyhetsbyrået Kathpress: I slutten av oktober drøftet det økumeniske instituttet i Kairo spørsmålet om interreligiøse kontakter med professorer fra det islamske Al-Azhar-universitetet, en av de øverste autoritetene innen den sunnitiske islam, som også Taliban regner seg å tilhøre. "Er dialogen slutt? Hva sier religionene om det?"

var tema for møtet.

Etter den 11. september har det økumeniske instituttet, som ble grunnlagt av tysk-språklige katolikker bosatt i Kairo, lagt om sitt program, forteller teologisk rådgiver Frank van der Velden. De dramatiske hendelsene har på en ny og voldsom måte vist nødvendigheten av islamsk-kristen dialog. Studiedagen tok opp forholdet mellom islam og kristendom på bakgrunn av de nye verdensomspennende fiendebildene.

Konkordater med islamske stater?

Vatikanet undersøker for tiden muligheten for å inngå konkordater, folkerettslige avtaler, med islamsk pregede stater. Bak disse "følerne" ligger ønsket om bedre beskyttelse for katolikker som bor i slike områder, skriver ukemagasinet *Christ in der Gegenwart*.

ge alvor man påstår å representere. Det hele blir til en dystre kamp mot virkeligheten. Slik fremtrer litt etter litt et besynderlig og forvirrende bilde av religionens uvesen: innkapslet i seg selv, planløst og betent, mangefarget og villedende både avdekkes og tildekkes dette 'uvesen' som vil være det evige lik, men som likevel bare er dets uhyggelige motstykke."

Her er likevel ingen grunn til kristen selvrettferdighet. Heller ikke vi kristne kan uten videre kvitte oss med de tragiske passasjer i vår egen religionshistoriske gang gjennom tidene. Det gamle testaments voldelige bilder lar seg ikke neddempe ved at man i ettertid kaller dem dramatisk-litterære stilmidler, altså verktøy som forfatteren benytter for å gi spesielt meningsfylte fremstillinger av Guds allmakt - i siste istans som dommer og hevner - til trøst for troende i trengsel. Språk er ikke bare det ytterste hjelpemiddel. Språk er tanke, realitet, sannhet. Også Bibelen har sine dystre gudsprosjeksjoner, betraktet fra en menneskelig sett forståelig psykologi. Religionshistorikere fra vår egen tid som René Girard og Mircea Eliade har utforsket forbindelsene mellom det hellige og volden i dens mange fasetter, tilknytninger som virker forferdende for oss i dag.

Slike psykiske handlingsmønstre og projeksjoner forsvinner ikke uten videre, selv ikke der hvor det religionsformende kraft svekkes, og "det hellige" manifesterer seg rent verdslig sekulært i form av menneskelig lengsel. De som står bak angrepene i USA, rettferdiggjør sine perversjoner nettopp ved å knytte an til religiøse bilder av hellighet og opphøyethet. Det er ikke tilfeldig hvilke symbolske mål disse gjerningsmenn ut fra sine kaldt rasjonelle vanviddsforestillinger

har utvalgt seg: To tårn som ikke bare er 'skyskrapere', men nettopp ved sin himmelstreben synes å strekke seg inn i det transcendent - tårn som gjør det nærliggende å tenke i gamle typologiske tankebaner hvor Babels tårn og deslike hører hjemme. I Bibelen straffer Gud den hybris, det overmot, som får mennesket til å ville være ham lik: allmektig, all-vis, tekniker og byggherre for egen - gudløs? - fremtid. I sin religiøse eller pseudoreligiøse nidkjærhet har disse fanatikerne valgt ut arketyper, knyttet an til fortellinger fra den bibelske kulturkrets.

Og ikke nok med det: De vil være mer enn "Gud"! Som en slags guddommelige hevnerengler tar de selv hånd om odeleggelsen. Himmelbårne bringer de fordervelse over ugudelighetens angivelige templer! Selv anser de sin barbariske udåd ikke bare som en logisk og mytologisk, men også en kvasi-sakral straffedom over en foraktet velferdsnasjons og verdensmakts hybris, en hybris som, i angripernes øyne, lar andre nasjoner friste en skygge- og elendighetstilværelse eller bidrar aktivt til å styrte andre ut i elendighet, mens de selv provoserer med sin arkitektoniske glans og stas. "Allahs straff," var kommentaren fra enkelte muslimer. Denne verdens herskere var slått, lammet, mens vi, som alltid er blitt ydmyket, fremstår som de rettferdige. Den verdensomfattende liberalismens nedlatende arroganse som har mistet all ærefrykt for det helligste, og som anser selv det mest opphøyede for 'like-gyldig', er blitt trukket til regnskap, ved hjelp av masse mord. Frelse og lykke - i islamistisk forstand - skal utbres via fordervelse og ulykke.

Kristendommens kvantesprang

Selvsagt kan man avskrive denslags

forblindede synspunkter som fundamentalisme, men det løser ikke dilemmaet. Det som gjør det hele så dypt sjokkerende, er nettopp erkjennelsen av at det ikke finnes noe som kan forbinde disse to dypt adskilte verdener: Her er ingen mulighet for dialog, ingen språklige broer. Eneste mulighet er omvendelse og renselse - renselse av samvittighet og verdensanskuelse, frigjøring av det virkelig hellige fra "menschlich-allzumenschliche" allmektighetsfantasier.

Det viser seg at kun et fåtall religioner har vært i stand til å foreta en slik epokegjørende, grunnleggende paradigmeveksling: I tillegg til buddhismen, som allerede i utgangspunktet har helt annerledes strukturer, gjelder det vel kun for jødedom og kristendom. De har begge avskaffet den blodige offerkult, knyttet til tempelet, som er en del av deres felles fortid og -historie. Og de har begge gått den vanskelige og spenningsladete vei fra myte til mystikk, fra kult til liturgi, fra troens historieløshet til en tro grunnfestet i historien, en bevegelse - og det gjelder ganske særlig kristendommen - fra allmakt til det helliges gudvillide avmakt. Jesus Kristus har, ved sitt eget offer, én gang for alle brutt offerhandlingens, voldens, evige kretsloop - den tankegang at "jeg gir for at Gud skal gi meg noe igjen".

Jesu oppstandelse er den handling som befri, redder, forløser, forsoner - og oppstandelsen er Guds gave, ikke menneskers verk. Slik tolker Paulus denne paradigmeendring: Kristus har satt oss fri til friheten. Og hva mere er: Han gjorde det uten vold.

Mot til avmytologisering

Det tok tid, lang tid, for kristendommen nådde frem til dette endrede perspektiv på seg selv. Kristendommen

Global korrupsjon

I de fattigste landene blomstrer korrupsjonen som aller best, fremfor alt innen byggnings- og våpenindustri samt energiproduksjon. I Angola f.eks. trenger ikke oljefirmaene å sende inn de av loven foreskrevne årlige skatteinnberetninger: Staten er nemlig ikke interessert i at den private "selvberikelse" fremlegges offentlig. I mange afrikanske land forsvinner midler som er ørmerket for bekjempelsen av aids i de ansattes lommer.

Men også på den nordlige halvkule utgjør 'smøring' en stadig økende trussel mot det felles beste. I mange områder som tidligere hørte til Sovjetunionen får man i dag selv ikke den enkleste form for legehjelp uten bestikkelser. Opplysningene om dette og mer til finnes i en over 300-sider tykk rapport om global korrupsjon, utgitt nylig av organisasjonen "Transparency international", som har sete i Praha. CiG

Hvordan Leser vi Bibelen?

"Jeg tror tiden er inne for Kirken til å drøfte hvordan vi egentlig bruker Bibelen," sier Per Oskar Kjølås (nylig utnevnt til biskop i Nord-Hålogaland) til Aftenposten. Mange Leser Bibelen på en selektiv måte, sier biskopen: "Jeg tenker for eksempel på homofili-spørsmålet. I Bibelen har vi kanskje et halvt duisn steder som berører homoseksualitet, mens vi finner et vell av utsagn om hvordan vi skal opptre mot vår neste, om

representerer faktisk et kvantesprang i den religiøse bevissthets utvikling - et 'sprang' som fremdeles ligger foran oss som en utfordring. Pave Johannes Paul IIs bevegede erkjennelse av kristnes svikt opp gjennom historien kan, i dette perspektiv, vanskelig vurderes høyt nok. Den er en milesten i den kulturhistoriske utvikling og renselse, en slags redningsoperasjon for å fri det sant hellige ut fra de menneskelige voldsprosjeksjoners fristelse.

Andre religioner - og da særlig islam - har hittil knapt nok tatt fatt på denne 'omvendelse' til redelig historisk kritikk og avmytologisering. Fremdeles er det mange som mener at islam faktisk styrkes gjennom de fanatiske islamistenes villfarelser. Regnskapet etter attentatene synes å antyde det motsatte. Sett fra den mest dynamiske del av verden, har denne voldelige form for islam - og da ikke kun den vi har sett i det aller siste - bidratt til ikke bare å avsløre uheldige sider ved islam: Den har også påført islam alvorlig ånds- og kulturhistorisk skade. Voldseksser for å bevare det hellige har til alle tider og innen alle religioner, ideologier og verdensanskuelser vært tegn på dyp krise; de er bivirkninger av svakhet og kraftløshet. En islam som ikke er rede til ærlig og oppriktig å ta historien og avmytologiseringen inn over seg, vil komme i stadig større forlegenhet. Det er den paradokse lærdom etter hendelsene i USA, uavhengig av hvem som har forårsaket dem.

Det sant hellige avskyr vold - menneskelig innsikt tilsier det, guddommelighet innsikt like så. Og den innsikten vil vinne frem, også overfor det ondes fristelse i vår egen psyke.

Salman Rushdie:

"Islams problemer kommer innenfra"

Verdens ledere gjentar det som et slags mantra at det ikke dreier seg om islam. Men, noterte *Salman Rushdie* nylig i *The New York Times*, hvis det ikke dreier seg om islam, "hvorfor skulle da titusener av unge afghansk-pakistanske menn følge oppfordringen fra sine mullaher og gripe til økser og sverd for å utkjempet 'hellig krig'? (-) Og hvorfor hevde at amerikanske soldaters nærvær vanhelliger saudi-arabisk jord, hvis ikke spørsmålet om hva som er og ikke er hellig, er kjernen i dagens stridigheter?"

Selvsagt dreier det seg om islam, men spørsmålet er hva det betyr, skriver Rushdie. "For store skarer av 'troende' muslimske menn står 'islam', på halvforstått og noe forvirret vis, ikke bare for gudsfrykt, men også for et helt knippe av skikker, meninger og fordommer som omfatter matskikker, hel eller delvis avsondring av 'deres' kvinner, preknene til de mullaher de velger å følge, avsky overfor det moderne samfunn generelt, befengt som det er med musikk, gudløshet og sex. Dertil kommer den mer spesifikke frykt for at deres 'verden' kan bli forgiftet - 'Westoxicated' - og i siste instans erobret av den liberale vestlige livsstil."

Troen på dette tros-sammensurium har i rundt 30 år fått sterkt motiverte muslimske menn til å engasjere seg i radikale muslimske organisasjoner - organisasjoner som Islamsk Brorskap i Egypt, Den islamske frigjøringsfronten og Bevæpnede islamske grupper i Algerie, de shiitiske revolusjonære i Iran og Taliban, skriver Rushdie. "Denne paranoide islam - som anklager 'outsiderne', de 'vantro', for alle onder i de muslimske samfunn, og

som vil sikre seg og sitt ved å utestenge all innflytelse fra modernitetens rivaliserende prosjekt - er den islam som øker mest i dagens verden."

Allerede da han for 20 år siden skrev på en roman om en fiktiv maktkamp i Pakistan, var det nærmest obligatorisk i den muslimske verden å legge ansvaret for alle hjemlige problemer på vesten og særlig USA, skriver Rushdie. "Mitt anliggende den gang var å stille spørsmål som ikke er mindre påtrengende nå: Sett at de hjemlige samfunnsunder ikke først og fremst skyldes USA, men våre høyst egne feil? Hvordan ville vi da se på dem? Hvis vi godtar eget ansvar for egne problemer, kanskje vi da kunne begynne å lære å løse dem selv?"

Mange muslimer samt analytikere med muslimske røtter begynner nå å stille disse spørsmålene. Muslimer begynner å heve stemmen over at obskure elementer har "kapret deres religion", skriver Rushdie. Han siterer en britisk muslim: "Islam er blitt sin egen fiende." Og viser til en libanesisk venn som etter et besøk i Beirut nylig, forteller at etter den 11. september er offentlig kritikk av islamismen langt mer åpenhertig. Mange kommentatorer taler rett ut om behovet for en "reformasjon" innen den muslimske verden.

Hvis islam skal kunne forsones med moderniteten, må disse stemmene oppmuntres og understøttes inntil de sveller ut til et kjempekor, understreker Rushdie. Islam på "avpolitiseres", og troen "tilbakeføres til den private sfære", det vil i denne sammenheng si: Tro eller ikke-tro må bli et fritt, personlig valg. "Hvis terrorer skal overvinnes, må den islamske verden ta til seg de sekulær-humanistiske prinsipper de moderne samfunn er basert på - uten dem forblir frihet kun en fjern drøm i verdens muslimske land," avslutter Salman Rushdie.

hvordan vi skal fordele godene i samfunnet og om økonomi.

I slike saker blir vi raskt luftige, upresise og generelle. Men når vi kommer inn på homoseksualitet, blir vi raskt meget presise og krever detaljregulering av samlivet mellom homofile og lesbiske. Med en slik selektiv måte å lese Bibelen på tar vi bare alvorlig det som passer oss. Dette holder ikke," sier biskop Kjølås.

Utlendingshat på afrikansk

Fremmedhat er ikke kun et europeisk eller nordamerikansk fenomen eller først og fremst et "hvitt" fenomen. I den senere tid øker meldingene fra Afrika om ulike utslag av fremmedhat, også fra Sør-Afrika. Der retter angrepene seg særlig mot mennesker fra nabolandet Zimbabwe, som søker seg bort fra uroen hjemme. Ifølge "Sentrum for studier av vold og forsoning" er dette "et nytt fenomen i post-apartheidtiden". Bak hatet ligger utilfredshet med egen sosial situa-

sjon, angst på grunn av arbeidsløshet og aggressivitet koblet med motvilje mot fremmede. Ofte er en annen sjattering av mørk hudfarge nok til at man nedlatende kalles 'Ma Kwere-Kwere', fremmed. Det forbausser at dette hatet svarte mennesker imellom nå rettes mot folk fra Zimbabwe: Under det hvite mindertallsstyret fikk nemlig mang en motstander av Sør-Afrikas raseskillepolitikk politisk asyl nettopp i Zimbabwe.

CHRIST IN DER GEGENWART

Islamsk, jødisk og kristen Bønn om fred

Gud, du er livets og fredens kilde.
Lovet være ditt navn i all evighet
Vi vet det er du som leder vårt sinn
til fredens tanker.
Hør vår bønn i denne ufredens tid.

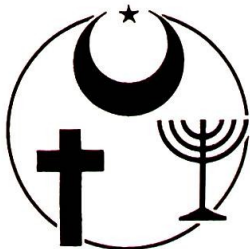
Din makt forandrer hjertene.
Muslimer, kristne og jøder minnes
og bekrefter med all inderlighet
at de er den ene Guds følgesvenner,
Abrahams barn, brødre og søstre;
fiender begynner å tale med hverandre;
de som var blitt fremmede for hverandre,
rekker hverandre hendene som venner;
nasjonene søker fredens vei sammen.

Styrk vår beslutning om å vitne
om disse sannhetene ved å leve etter dem.

Gi oss:
den forståelse som gjør ende på strid,
den nåde som stiller hat, og
den tilgivelse som vinner over hevntanker.

Gi alle mennesker kraft til å
leve din kjærlighets lov.
Amen.

(Etter en tekst utgitt av den engelske avdeling av den internasjonale katolske fredsorganisasjonen Pax Christi)



Verdens biskoper kartla sin egen rolle

I dagene 30. september til 27. oktober 2001 var 292 personer, hvorav 175 var utsendinger fra alle verdens bispekonferanser, samlet i Roma for å diskutere sin egen rolle, ut fra arbeidsdokumentet: "Biskopen: Jesu Kristi evangeliske tjener for verdens håp". Arbeidsdokumentet vektla biskopens evangeliske og pastorale tjenester. Biskopens spiritualitet og evne til å inspirere var sterkt fremhevet. Men også plikten til kollegialitet og fremfor alt: full respekt for pavens overhøyhet, ble presisert.

I en kort artikkel i "St.Olav" er det nødvendig å foreta en streng avgrensning i omtalen av en bispesynode som varte i en hel måned. I dette referatet var redaksjonens ønske å få belyst mangfoldet i de problemer biskopene står overfor i de ulike deler av verden, og som de la frem for sine kolleger under synoden.

Biskopenes kollegialitet og tjenesten
Erkebiskop Carlos Aquilar Retes fra Texcoco i Mexico mente biskopens evangeliseringsoppdrag var vanskelig i dagens komplekse verden. Han sa derfor: "Det er nødvendig at vi biskoper innser at vi trenger hverandre, vi kan ikke fremme vår misjon isolert. Vi trenger ikke hverandre bare for å komme frem til felles prosjekter og pastorale planer, men også for å finne frem til et apostolisk fellesskap med en human og åndelig dimensjon." Ut fra dette sa Retes at biskopene på en ydmyk måte må akseptere at de trenger en vedvarende skoloring for å kunne følge opp sin bispegjærning gitt dem som en gave fra Gud.

Biskop Vincent Logan, Dunkell, Skotland, var meget konkret: "Biskopene bør kunne få velge om de vil fratre tidligere enn ved 75 år, nemlig etter 25 år i bispestolen. Er vi biskoper tilstrekkelig engasjert i det å møte behovene for en ny evangelisering i et nytt århundre og et nytt årtusen?"

Biskop Herbert Brunner, Sion i Sveits, slo et slag for en større og mer effektiv kollegialitet blant biskopene. Med det mente han "en synode hvor alle regioner i den universelle kirke er representert med delegater som er valgt på fritt grunnlag for å delta regelmessig i samarbeidet med paven."

Biskop Stephen Joseph Reichert, OFM, fra Mendi, Papua New Guinea, kom inn på dette at man ved bispevalg burde ha en konsultasjonsrunde som kunne få frem hvorvidt kandidaten egner seg for bispevervet, både når det gjelder de menneskelige og de åndelige kvaliteter. Også kandidatens egnethet for å kunne samarbeide må vurderes. Han sa: "En bispekandidats egnethet for å etablere gode samarbeidsforhold med prestene, hans evne til å få prester med motstridende synspunkter til å samarbeide, hans evne til å inspirere medarbeiderne til å yte sitt ypperste til felles beste, hans mulighet for å oppnå tilslutning og respekt fra sine medarbeidere, er like viktig som kandidatens ry som en trofast kirkens tjener og hans bekymring for egen fromhet." Reichert mente det er viktig at så mange som mulig av prestene i bispedømmet får uttale seg under prosessen. Også Reichert tok sterkt til orde for en mer fleksibel pensjonsalder – ikke minst fordi heller ikke biskoper unngår sviktende energi ved høyere alder.

Biskop John Lee Hiong Fun-Yit Yaw,

Illustrasjonene til denne artikkelen er hentet fra boken "Fröhlich und ernst under der Mitra", skrevet og illustrert av Reinhold Schneider, pensjonert biskop av Innsbruck.

Kota Kinabalu, Malaysia, pekte på de store krav som stilles til den person som skal fylle bispeembetet, og foreslo at den som velges til biskop, får skikkelig mulighet for å sette seg inn i hva utnevnelsen innebærer av oppgaver før han inntar bispekontoret! Også Yaw påpekte at biskopenes pensjonsalder er altfor høy. I tropene svekkes menn tidlig, og han tilføyet at "noen biskoper nøler med å ta avgjørelser og utsetter etterhvert avgjørelser i viktige pastorale saker".

Apostolisk administrator Joseph Serge Miot i Port-au-Prince, Haiti, viste til den ustabile situasjonen på Haiti, med en arv av massaker, slaveri og annet, som fortsatt henger i hos befolkningen. Vedvarende politiske kriser og en tiltagende globalisering gjør ikke tingene



Riktig bruk av bispestaven:
Som antenne for radioforbindelse med
den Hellige Ånd

Synoden bør ha beslutningsmyndighet

Bispeynoden bør få full beslutningsmyndighet og ikke, som i dag, kun være rådgivende, sa kardinal Carlo Martini, erkebiskop av Milano, under høstens møte i bispeynoden. Han minnet om at da synoden ble etablert i forbindelse med Det 2. Vatikan-konsil, holdt man denne muligheten åpen idet det uttrykkelig ble overlatt til paven å gi synoden beslutningsrett i enkeltsaker. Hittil har synoden imidlertid kun hatt rådgivende status.

THE TABLET

Biskop Goebel: styrk biskopenes plass i kirken!

Mange biskoper vil at bispekonferansene skal få en sterkere stilling, og at kollegialiteten mellom biskopene og paven skal betones mer, skriver svenske Signum, som utgis av jesuittene i Sverige, i sin oppsummering av høstens synode om bispeembedet.

Tidsskriftet viser bl.a. til følgende uttalelse til Vatikan-radioen fra Tromsø-biskop

Gerhard Goebel, som var Den nordiske bispekonferansens representant ved synoden: "Jeg ønsker at subsidiaritetsprinsippet, det vil si delegering av avgjørelsesmyndighet, kommer tydelig frem og får sin plass i kirken, slik at de enkelte biskopers og bispekonferansers stilling overfor den romerske kurie forsterkes."

bedre. Derfor så han ingen annen vei å gå for biskopene på Haiti enn å "føle seg forpliktet til hellighet og forkynde Håpets Evangelium i en verden av indre uoverensstemmelser".

Biskop Claude Dagens, Angoulême, Frankrike, kritiserte synodens arbeidsdokument som lite presist når det gjelder biskopenes apostoliske virke og sa: "Vi er lærere og tjenere for en tro gitt oss av Gud, men også lærere og tjenere for Kristi nestekjærlighet, i en tjeneste for alle, først og fremst de som er blitt ydmyket og samfunnets glemte."

Erkebiskop Seán B. Brady, Armagh, Irland, viste til biskopene som håpets tjenere, først og fremst blant de fattige og undertrykte. Han sa at biskopene tappert skal forsvare menneskets verdighet uansett rase, religion eller hvilken sosial fornedrelse mennesket befinner seg i. Biskopene skal også forsvare ekteskapet og familielivet, gå inn for fred og arbeide mot vold. "Biskopen skal være en lysende varde om håp for dem som lider i et mørke av fortvilelse og desperasjon. På samme måte skal han være en støtte for de prester som får problemer og trenger ro og oppreising," sa Brady.

Kirken i samfunnet

Kardinal emeritus, erkebiskop Pedro Rubiano Saene, Bogotá, Colombia, viste til at geriljakrigene og narkotikatrafikken i landet hadde plassert kirken i en permanent konfliktsituasjon, slik at det var vanskelig for prestene å drive et menighetsarbeid. Kirken har allerede flere martyrer blant sine tjenere i landet. Det foregår en stor migrasjon i landet, massakrer finner sted og befolkningen er forsvarsløs. I slike situasjoner, sa han, "må biskopen være nær de rammede, og som et tegn på håp må han tale på vegne av menighetene overfor dem som er ansvarlige for denne kriminaliteten".

Kardinal emeritus, erkebiskop Julius

Riyadi Darmaatmadja SJ, Jakarta, Indonesia, holdt et lengre innlegg om de religiøse forhold i Asia, og kom inn på de nye religiøse bevegelser som har vokst frem, samtidig som likegyldigheten er voksende overfor de formelle religiøse skikker. Han viste også til hvorledes hele situasjonen i Asia er en utfordring til den kristne misjon og ikke



Feil bruk av bispesraven:
Som våpen mot ekte (eller antatte)
fiender av kirken.

minst til de katolske biskoper: "I den offentlige sfære presenterer den katolske kirke i Asia seg av og til som en maktglad sosial institusjon og en effektiv organisasjon; men ofte blir den katolske kirke ikke betraktet som en kjær venn og åndelig veileder på et kontinent hvor det religiøse og åndelige er en del av det offentlige liv. Kirken blir i blant sett på som en hindring eller trussel mot nasjonal integrasjon og religiøs eller kulturell identitet. Kirken forblir fremmed i sin livsstil, i sin institusjonelle struktur, i sin gudsdyrkelse under et vestlig skolert lederskap og i sin teologi. Kristne ritualer forblir formelle og er hverken spontane eller særlig asiatiske. Der er et gap mellom leder

og vanlige troende i kirken og enda større gap til annerledes troende." Han sa deretter at utfordringen for kirken var å ta fatt i det skrantende forholdet og komme på vennskapelig fot med de asiatiske medmennesker. Han berømmet imidlertid de mange katolske ordensfolk – både kvinnelige og mannlige – som lever ute blant de fattige. Han mente dessuten at man hadde fått i gang en god dialog de kristne kirker seg i mellom – alle er opptatt av det sosiale arbeid de driver. Alle driver skoler, sykehus, barnehjem, flyktningarbeid osv.. Han berømmet også det katolske legfolk som trofast bærer ut evangeliet i en pluralistisk verden.

Metropolitt erkebiskop Bernaneyesus Demerew Souraphiel CM, Addis Abeba, Etiopia, kom først inn på urolighetene mellom Etiopia og Eritrea. Krigen, som hadde ødelagt og drept mange mennesker og skilt folk fra hverandre, kunne også ha skilt biskopene i de to land, som alltid har samarbeidet og har bygget opp en felles bispekonferanse. Men, som han sa: "Ved Guds nåde har biskopene i Etiopia og Eritrea både før, under og etter krigen, forblitt forenet i bispekonferansen. Det var ikke lett å forbli forenet, særlig ikke når alle andre var skilt fra hverandre. Det faktum at konferansen forble forenet, ga et håp for folk i Etiopia og Eritrea. I konflikten og krigens hete ble våre utsagn en fornuftens røst med appell om fred og barmhjertighet. Med Guds nåde handlet bispekonferansen riktig under konflikten og tok ikke parti. Derfor er nå biskopenes troverdighet høy, og bispekonferansen er invitert til å delta i landenes rehabilitering, forsoning og velferd."

Biskop Anastase Mutabazi, Abgayi, Rwanda, pekte på den vold og de massaker som Rwanda og regionen hadde opplevet. Bispekonferansene i Burundi, Congo og Rwanda har nå inngått et samarbeid og sendt appeller om fred til

Mot forsoning mellom Kina og Vatikanet?

Forholdet mellom Kina og Den Hellige Stol har vært svært kjølig siden pave Johannes Paul II i 1999 helgenkåret 120 kinesere: Å saligkåre disse "kriminelle" menneskene var en "fornærmelse mot det kinesiske folk", var kommunistregimets syn på saken. Og enda kjøligere ble det etter at Kina

knappe 10 måneder senere, i januar 2000, uten Vatikanets godkjenning utnevnte fem biskoper til landets regimetro "patriotiske". Nå begynner isen å tine noe: I et budskap i november til det kinesiske folk i anledning 400-årsmarkeringen av misjonær og jesuittpater Matteo Riccis ankomst til Kina, ba pave Johannes Paul II om tilgivelse for alt ondt som den katolske kirke

under ulike epoker og beskyttet av tidligere tiders kolonimakter har tilføyet kineserne. Den italienskfødte Matteo Ricci (1552-1610) var juridisk, filosofisk og teologisk skolert og en enestående matematiker og astronom. Han anses for å være en de få vesterlandske intellektuelle som har forstått kinesisk mentalitet. Han var den første som gjorde kineserne kjent med mekaniske klok-

16

de stridende parter. De involverte biskopene vil arbeide for å få bort hatet mellom de stridende og ellers ta fatt på de dagsaktuelle problemer. Et stort arbeidsfelt blir kirkens program mot pandemien AIDS, men også det pastorale arbeid for fanger, enker, foreldreløse barn og andre ofre for krigen. Han sa: "Stilt ansikt til ansikt med så mange utfordringer, må biskopen leve i et sant fellesskap med andre biskoper og med den universelle kirke. Bispekollegiet må fremfor alt manifestere sin solidaritet med dem som fullfører sin misjon i land med konfliktsituasjoner." Og han tilføyet at det måtte vises mer følsomhet og solidaritet fra de bedrestilte katolske enheter overfor kirker i vanskeligheter, som ofte også har begrensede materielle midler til sin disposisjon.

De kristne verdier

Erkebiskop Hector Miguel Cabrejos Vidarte OFM, Trujillo, Peru, kom inn på biskopenes rolle som troens forsvarere. Ekteskapets sviktende grunn bør føre til at bispedømmene innfører ekteskapskolering, hvor de kristne verdier vektlegges – kanskje allerede under konfirmasjonsundervisningen. På samme måte bør katolske skoler ha seksualundervisning innbakt i pensum, for å forberede de unge på et liv hvor den autentiske kjærlighet, gjensidig respekt og generøsitet også blir et begrep når det gjelder menneskets seksualitet. Han kom dessuten inn på de aktuelle biotekniske problemer og sa: "Dette emneområdet må straks bli tatt opp i skoleingen av leger, sykepleiere, biologer, forskere og andre. Mange av dem er katolikker som kommer til å stå overfor alvorlige etiske problemer, bare utrustet med en mager katekeseopplæring, ofte også med en kjennskap til katolsk lære på nivå med forberedelsene til første-kommunion. De trenger å gå dypere inn i materien og tilegne seg en troens

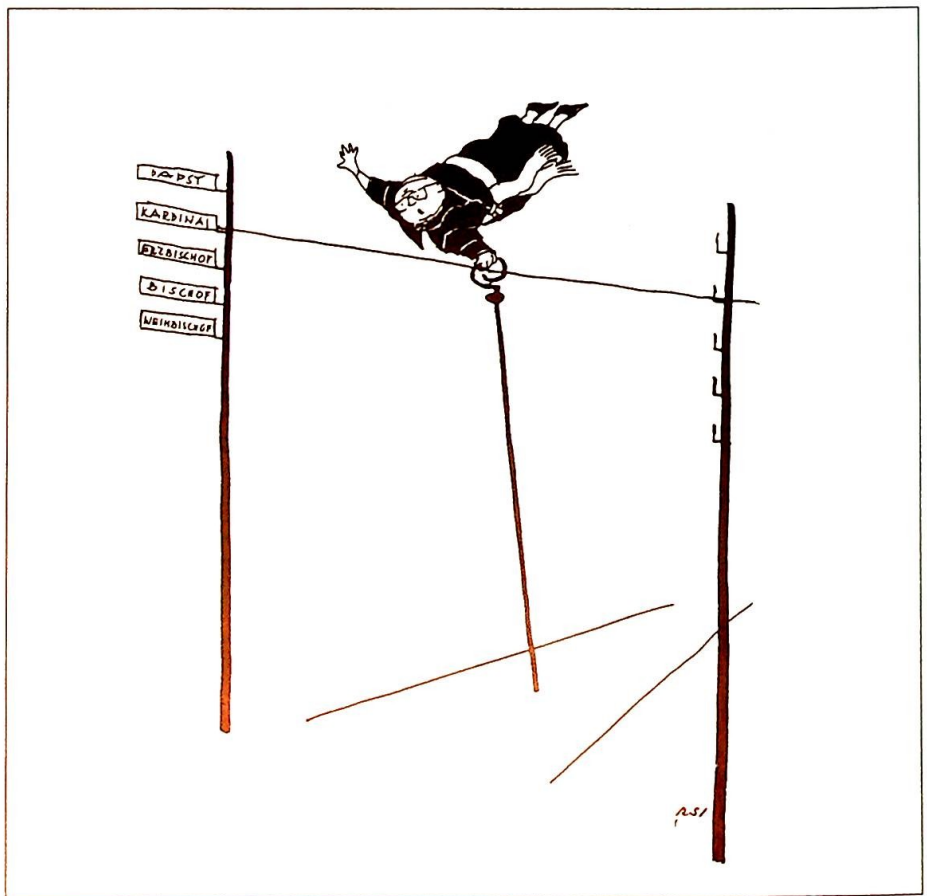
moral på det plan som vil være relevant for de avgjørelser de må ta i sitt virke."

Kardinal emeritus Ricardo Maria Carles Gordo, Barcelona, Spania, kom inn på at ingen kristne må leve passivt eller bli offer for omgivelsenes handlingsmønster. Den kristne må føle ansvar for å bidra til å forbedre den kultur han og hun befinner seg i. Katolikene må bidra til å høyne verdinivået, holdninger, motivasjoner og politiske fremstøt i sitt land. Han tilføyet: "Siden katolikker ofte kjenner bedre til hva de ikke må gjøre – syndserkjennelsen er påtrengende, om enn ikke hos alle eller på alle felt – har ikke alle troende klart

for seg hva de er forventet å skulle bidra med." Han forklarte denne forventning som en mer synbar personlig hellighet i de troendes eget liv og en større forståelse for alle helgeners betydning for den enkelte katolikks samvittighet.

Kardinal emeritus, erkebiskop Cormac Murphy-O'Connor, England og Wales, sa det kort og greit når det gjelder hva biskopenes tjeneste innebærer: "Biskopens rolle i bispedømmet er å skape et klima hvor hjertes og forstand er åpne for den Hellige Ånds inspirasjon."

Kirkens autoritet



Feil bruk av bispestaven: Som sportsutstyr for "karrièresprang".

ker, noe som fascinerte keiser Wan Li slik at han lot Ricci få slå seg ned i "den forbudte by" og forkynne evangeliet. Ricci virket i Peking frem til sin død i 1601, og han verdsettes fremdeles i Kina.

Sun Yuxi, talsmann for det kinesiske utenriksdepartementet, sier at pavens bønn om tilgivelse er et positivt tegn, men "pavens budskap inneholder ingen klar anmodning

om tilgivelse for kanoniseringene, og det beklager vi".

Yuxi sa videre at "den kinesiske regjering har alltid ønsket å bedre forholdet til Vatikanet, men det forutsetter anerkjennelse av to grunnleggende prinsipper: ikke-innblanding i interne affærer under dekke av religion, og anerkjennelse av Folkerepublikken

Kina som det eneste legitime regime i Kina inklusive Taiwan". Ifølge erkebiskop Giuseppe Pittau, sekretær for Vatikanets kongregasjon for katolsk utdannelse, er paven villig til å reise til Kina dersom det kan bidra til å bedre forholdet mellom Vatikanet og Beijing.

CATHOLIC HERALD/KATHPRESS

Kardinal emeritus, erkebiskop Joachim Meisner, Köln, Tyskland, hadde et lengre innlegg om troens krise i vår kultur, med den konsekvens at det har medført sekularisering innad blant de kristne, også blant biskoper. Han sa at mange biskoper ikke ser alvoret i dette. Han etterlyste også et mer autoritativt vitnemål fra prestenes side. Hans innlegg bar preg av en klar kirkelig autoritetstanke: "Biskopene skal ikke bare gi vitnesbyrd, ha omsorg for troen, men de skal også stå til doms over den, disiplinere troen og følgelig påvirke den. Det krever enhet med den universelle embetsmakt paven har."

Erkebiskop Tadeusz Gocłowski, Gdansk, Polen, mente at biskopene etter Det II. Vatikankonsil var kommet nærmere de fattige. Men det synes dessverre ikke å være nok. Biskopene må også samarbeide med de politiske myndigheter og de frivillige organisasjoner for å møte fattigdomsproblemet i verden. Biskopen kan riktignok ikke være en guru, men må snakke tidens språk og være den åndelige veileder for sine brødre. Så sa han: "Vi må være oppmerksom på den fare som ligger i at dagens demokratiske mentalitet også ønsker å få fotfeste i kirken. Mange steder ønsker gudsfolket selv å velge biskop, eller de mener at de skal være med på å bestemme kirkens lære."

Erkebiskop Henry Sebastian D'Souza, Calcutta, India, kom inn på at Det II. Vatikankonsil innførte endringer i kirkens liturgi som innblektem mangfoldet blant katolikkene i verden. Den romerske ritus er likefrem, konsis og kompakt, noe som er i klar motsetning til kultur og språk i India. Og han sa: "Det må finnes rom for kulturelle forskjeller gitt de ulike folkeslag og raser og den dynamiske kreativitet innenfor de nye kirker."

Kardinal emeritus Frederic Etsou-Nzabi-Barmungwabi, Kinshasa, Congo, viste til hvorledes den afrikanske bis-

kop lever midt blant de troende og deler deres lidelser, håp og kvaler. Biskopens rolle tilsier også at han skal bidra til å bygge opp en sivilisasjon, enten det nå gjelder familie, nærmiljø, helse, opplæring, lønninger, massemedia eller politikk. En afrikansk biskop er nødt til å være handlekraftig. Han tilføyet: "Ettersom biskopene kjenner sine menigheter og deler deres pastorale bekymringer, burde de lokale biskopers eller de regionale bispekonferansers mening finne bedre gehør hos nuntiatu- rene og de romerske tribunaler. Å stole på og lytte til biskopene er en nødvendighet for kollegialiteten."

Subsidiaritetsprinsippet

(delegering av avgjørelsesmyndighet)

Biskop Joseph Anthony Fiorenza, Galveston og Houston, USA, ga klart uttrykk for at vil man ha en kirkelig solidaritet som er ekte og effektiv, må man innarbeide en formålstjenlig delegering. Den ekklesiologiske begrunnelse for subsidiaritet er båndet som skal binde den universelle kirke sammen. Og han spurte: "Er det ikke på tide og på sin plass at denne synode igjen diskuterer subsidiaritetsprinsippet innenfor kirken?"

Erkebiskop Raphael S. Ndingi Mwana a Nzeki, Nairobi, Kenya, ga honnør til pave Johannes Paul II som utrettelig har reist jorden rundt og møtt de troende. Han sa: "Hans hellighet er en stor modell for oss....Ingen i kurien er bedre informert og oppdatert enn ham om de kirkelige saker." Derfor har det pavelige embete en reell betydning for de afrikanske katolikker.

Kardinal emeritus, erkebiskop Godfried Daneels, Mechelen-Brussels, Belgia, sa at kirken trenger en sterk pave i vår tid, såvel som et sterkt bispekollegium. Ingen ville tjene på å skade den annen part. Men han tilføyet: "Når det gjelder forbindelsen mellom Roma og bispekonferansene, er det hevet over

tvil at man må praktisere subsidiaritetsprinsippet. Men det ville være klokt å foreta et grundig studium av delegeringen og dens konkrete anvendelse ut over det abstrakte, som bare nærer følelsen av frustrasjon og kritikk i periferien."

Biskop Norbert Brunner, Sion, Sveits, sa det i klartekst: "Subsidiaritetsstrukturer er påkrevet i kirken. Bare det som er nødvendig for kirkens enhet skal være underlagt sentral beslutning. Kompetansen på ethvert nivå må bli opprettholdt, og man må i kirken ha til- lit til den enkelte biskops ansvarsfølelse. Vi trenger en kurie som anerkjenner de pastorale behov i lokalkirkene, og som kommer med de positive reaksjoner lokalkirkene trenger."

Økumenikk og interreligiøs dialog.

Kardinal emeritus, erkebiskop William Henry Keeler, Baltimore, USA, viste til hvor begunstiget man var i USA, med de mange kirker og kirkesamfunn og andre religioners instituerte forsamlinger. Dette gir kirken i USA både muligheter og utfordringer. Læresamtaler foregår mellom de ulike trosretninger, og det utarbeides felles dokumenter. "Vi har en rikholdig økumenisk og interreligiøs meny, sannsynligvis den mest omfattende i verden."

Kardinal, erkebiskop Claudio Hummes, Sao Paulo, Brasil, sa at de interreligiøse dialoger må fortsette, særlig kontakten med islam, men han sa også: "Like viktig er det at kirken i dag, mer enn noensinne, kommer i dialog med det post-moderne, urbane og pluralistiske samfunn og alle de sektorer det favner, som kultur, vitenskap, teknologi, økonomi, markeder, finansverdenen, politikk og massemedia. Denne dialog må i stor grad overlates til kirkens legfolk."

(Biskopenes sluttokument m.v. vil bli tatt opp i senere artikkel.)

18 Enhet og utfordrende mangfold

- Det sterkeste inntrykket var nok opplevelsen av mangfoldet - mangfold av mennesker, meninger, utfordringer, problemer. Her opplevde man virkelig verdenskirken. Det sier Gerhard Goebel, biskop av Tromsø og Den nordiske bispekonferanses representant ved høstens synode i Roma.

Det var forøvrig første gang biskop Goebel deltok på en bispesynode. Og en synode, forstår vi raskt, er ingen bedagelig romersk høstferie.

- Interessant, selvsagt, til tider svært interessant, men også utmatende, faktisk litt av en påkjenning, sier biskop Goebel på telefon fra Tromsø. - Det kan bli både tungt og langtekkelig å lytte til 250 innlegg á 8 minutter hvor problemer og vinklinger stadig veksler. Med all respekt for mine kolleger: ikke alle er like veldisponerte! Og man må bare beundre vår aldrende pave som var til stede under nesten alle disse innleggene! Dagens synodeform er tungvint og tungrodd. Ikke lett å finne en form hvor alle i en så stor forsamling får komme til orde.

Interessant ble det for alvor da presentasjonene var over og biskopene samlet seg i språkbaserte diskusjonsgrupper, sier biskop Goebel, for hans vedkommende den tyske: - En sterk og fokusert gruppe på tyve, blant dem svært så klarttenkende folk som kardinal Karl Lehmann, formann i Den tyske bispekonferanse, og Troskongregasjonens kardinal Ratzinger. En effektiv rett-på-sak-gruppe. Vi endte opp med 10 klare forslag til viderebehandling i plenum; til sammenligning kom andre grupper med opptil 40 forslag! Og jeg tror alle våre forslag kom med i synodens endelige råd til paven.

Dessverre, sier biskop Goebel, ligger hans synodepapirer igjen i Tyskland, i Osnabrück, hvor Den nordiske bispekonferanse møtes om noen måneder, og hvor rapport fra synoden står på dagsordenen. Han vil nødig sitere etter hukommelsen om saker hvor det bør siteres ordrett, men, understreker han: - Jeg har intet imot at våre råd og synodens råd generelt blir kjent.

- *Ditt innlegg på vegne av Den nordiske bispekonferanse fremhevet biskopens konstituerende og samlende stilling i en liten mindretallskirke, men understreket også økumenikk, demokratiske omgangsformer i kirken og kvinners naturlige nærvær i styre og stell i nordisk sammenheng. Lite av dette kom med i Vatikantes pressemeldinger, men du fikk vel noen reaksjoner fra dine kolleger?*

- En del tilbakemeldinger ble det, og hele innlegget, som var levert til Vatikanets pressetjeneste, ble gjengitt i den tyske utgaven av L'Osservatore Romano - en del ble også sitert i tysk presse. Det var gledelig. Ikke minst siden kvinnes stilling er noe vår bispekonferanse lenge har vært opptatt av.

Kvinnene må komme med på en helt annen måte enn i dag, mener Goebel: - Ikke nødvendigvis som prester, men hva med f.eks. kvinner som pavelige sendemenn? Man behøver ikke være monsignore eller bis-



Biskop
Gerhard
Goebel,
Tromsø.

kop for å være nuntius, være ambasadør. Eller ha en høy stilling innen kurien. Jeg vet om én tysk kvinne innen kurien med en stilling som tradisjonelt besettes med biskoper - vi trenger flere slike. Blir kvinnene mer synlige, får de en annen vekt i systemet. Ved synoden nå var det rundt en håndfull kvinner til stede. Da blir bildet skjevt, sier Goebel. Og snakker seg varm om saken: - Samme mønster under en Vatikan-konferanse i fjor for universitetsrektorer etc. Da fremmet jeg, faktisk ganske skarpt, lignende synspunkter og høstet applaus. En annen skjevhet er at bispesynoden, med få unntak, er en nokså tilårskommen gjeng. Fornyelse må til på flere områder innen kirken. Det kommer nok.

- *Kommer det fornyelse ut av denne synoden?*

- Det vil tiden vise. Synodens resultater hittil er en rekke konkrete forslag, proposisjoner, vedtatt av biskopene. Disse råd legges så frem for paven som med tid og stunder offentliggjør det endelige synodedokument. Synoden er, som kjent, kun rådgivende. Vi får se hva som kommer ut av det. Det pavelige embedsverk, kurien, kommer jo også inn i bildet underveis.

Og kurien, mener biskop Goebel, har fått et vel sterkt grep på tingene i løpet av dette episkopatet, særlig de siste årene med en aldrende pave som

Synoden: lite nytenkning

"Et forslag om at en ekstraordinær forsamling skal diskutere måter å reformere synoden på, var det mest konkrete forslag fra bispesynodens en måned lange møte i høst," noterer *The Tablet*, som via nyhetsbyrået Adista har fått tak i synodens 67 'proposisjoner', råd, som egentlig er hemmelige. Den "konsensus-mekanisme" synodene opererer med, gjør at vedtakene stort sett tenderer mot minste fellesnevner, og alle proposisjonene ble vedtatt med bastant

majoritet. "Blant rådene som er gått videre til paven, er ingen oppfordring til virkelig nytenkning eller endring av den måten autoritet utøves på i dagens kirke. Det er heller ikke noen nevneverdige forslag om endring av biskopenes embedsutøvelse eller rolle innen kirken Men: prop. 27 anmoder om at biskopene kommer mer inn i bildet ved valg av nye biskoper, og prop. 29 antyder at bispekonferansene generelt bør få mer å si. Forslagene berører hovedsakelig "ikke-

kontroversielle emner, som gjentar, i mer konkret form, den idealistiske bispeprofil synodens arbeidsdokument skisserte. De 49 sidene med proposisjoner fremstår faktisk som en forkortet og redigert versjon av arbeidsdokumentets 124 sider," skriver *The Tablet*. "Og det var vel litt av arrangørenes hensikt fra begynnelsen av: å fjerne alle tvil om at det skulle kunne finnes legitim uenighet mellom Roma og bispedømmenes ledere."

har brukt mye krefter på reiser og annen utadrettet virksomhet.

- Noen kommentatorer har påpekt at generelle problemer og utfordringer som høyt frafall blant unge, prestemangelen og den sakramentale 'sulteforing' den fører med seg, ikke ble tatt alvorlig under synoden.

- Hva er generelle problemer eller oppfattes som det? Her i Europa er spørsmålene du nevnte påtrengende, men de oppfattes ikke nødvendigvis slik i andre deler av kirken. Tyngdeforholdet i kirken er i endring, Europas gamle land begynner å bli et mindretall i forhold til de 'unge' kirker i Afrika og Asia. Og de føler ikke på samme måte som oss, og også problemene er til dels annerledes.

Under et besøk på Filippinene for en tid siden opplevde han selv hvor 'annerledes' tingene kan bli under andre forhold, forteller biskop Goebel. I benediktinerklosteret der han bodde var det tradisjonell og vakker høymesse hver søndag, men flesteparten av katolikkene i området rundt klosteret feiret søndagen med å komme sammen i mindre grupper, 'celler', til ordets gudstjeneste eller trosundervisning ledet av en kateket.

- Og jeg tror ikke de opplevde det som foregikk i deres celler eller skal vi si basismenigheter, som noen 'sulteforing', tvert imot, sier biskop Goebel. - Men i den vestlige verden er prestemangel og høy gjennomsnittsalder blant prestene utvilsomt et stort pastoralt problem. Og 'import' av prester utenfra er, på lengre sikt, ingen god løsning.

- "Communio", fellesskap, var et ord som stadig gikk igjen. Et annet var enhet. Mange kommentatorer mener at Roma nærmest setter likhetstegn mellom enhet og enighet. En kommentar?

- Rent teologisk bunner communio-tanken i treenigheten, men det er vel neppe de dypere teologiske aspekter vi skal ta opp her. Det var stort sett enighet om selve bispeembedet. Og det var ikke noe press på hva man sa.

Også Vatikanets pressetjeneste lot til å fungere bedre enn ved de siste synodene, sier biskop Goebel, hvor det ble klaget over unødig hemmelighetskremmeri og manglende åpenhet.

- Hva er så biskopens embede?

- I katolsk sammenheng har biskopene en meget sentral plass. De er apostlenes etterfølgere. Det er viktig at dette embedet ikke forkortes, innskrenkes eller begrenses - unødig. Den lokale biskop er verken pavens eller kuriens forlengede arm, for å si det slik. Biskopen konstituerer kirken på stedet.

- Håpet sto sentralt i synodens arbeidsdokument. Var det håpefulle biskoper som vendte hjem etter en måneds ettertanke og samvær?

- Evangeliet er jo i seg selv håp, et håp som gjelder alle. Jo, håpet er styr-

ket, og særlig hos dem som ikke hadde for høye forventninger til synoden om de mer verdslige og pragmatiske ting. Synoden har gitt sine råd til paven, råd som nå sikkert skal gjennom den nåværende kuriens møle...

- Det viktigste du selv høstet under synoden?

- De sterkeste inntrykkene var nok samværet med biskoper fra så mange forskjellige deler av verden, høre dem fremstille sine problemer og tanker - det var den store aha-opplevelse! Og en bekreftelse på den sentrale plass biskopene har når det gjelder å virkeliggjøre evangeliet under svært så vekslende forhold. Oppleve hvor forskjellige problemer og utfordringer kan være - og hvor forskjellige fra våre egne.

- Et samvær til berikelse, altså?

- Til berikelse, utvilsomt. Men - til tider også litt av en prøvelse!

Med biskop Goebels lille telefonsmil i øret, takker vi for samtalen.

UKJ



Riktig bruk av bispestaven: Som teltstang i Guds telt blant menneskene.

20 «Dominus Iesus» - en avvisning av religiøs relativisme

Tirsdag 5. september 2000 offentliggjorde prefekten for *Vatikanets Troskongregasjon*, kardinal *Joseph Ratzinger*, et 20 sider langt dokument: *Dominus Iesus*.

Dokumentet er ikke en pavelig encyklika, men en deklarasjon skrevet av Troskongregasjonen, med pavens uttrykkelige godkjenning. Den er i første hånd rettet til biskoper og teologer og har fått stor oppmerksomhet, og det kan tyde på at dens innhold er av stor betydning rent teologisk og religionsfilosofisk. En bredere presentasjon av erklæringen har lenge stått på St. Olavs dagsorden.

Dokumentet behandler fremfor alt tre sentrale temaer: Jesu Kristi unike stilling som hele menneskehetens frelser, kirkens forståelse av seg selv i forhold til andre kirkesamfunn, samt kirkens relasjon til andre religioner.

Allerede i introduksjonen henvises det til misjonsbefalingen i Markus 16:15 og Matteus 28:19. Med misjonsbefalingen som utgangspunkt ser kirken sitt oppdrag å spre evangeliet til alle folk, etniske grupper og kulturer verden over. Når kirken utfører sitt misjonsoppdrag blant alle mennesker og kulturer, møter den også andre religioner, som mener at også de formidler en guddommelig åpenbaring og frelse til menneskene.

I Det 2. Vatikankonsils deklarasjon om forholdet til andre religioner står det: "Den katolske kirke forkaster ingenting av alt som er sant og hellig i de andre religioner. Med oppriktig aktelse betrakter kirken deres måte å handle og leve på,

deres anvisninger og lære selv om de avviker fra det kirken selv lærer og fastholder. De vil likevel ikke sjelden gjengi en stråle av sannhet" (Nostra Aetate 2).

Kirkens relasjon til andre religioner er tosidig: interreligiøs dialog og evangelisering. Den interreligiøse dialogen har som mål å skape en gjensidig forståelse av hverandres tro og lære, mens evangeliseringens mål er å spre evangeliet til hele verden. Det ligger dermed innebygd i disse to målsetningene at de kan komme i konflikt med hverandre. Men her er det viktig at man i gjensidig aktelse som søstre og brødre respekterer hverandres tro.

I introduksjonen sies det at interreligiøs dialog ikke kan erstatte evangelisering (Dominus Iesus 2). Dokumentet advarer også mot at man underminerer kirkens misjonsbefaling med teorier som relativiserer Jesu unike betydning som hele menneskehetens frelser, like så teorier som relativiserer Den katolske kirkes egen særstilling som formidler av Guds frelsesverk i Jesus Kristus (Dominus Iesus 4).

De tre første kapitlene omhandler problemstillinger knyttet til kristologi. Her blir det slått fast at Guds

åpenbaring i Jesus Kristus er så fullstendig og definitiv at det ikke på noen måte trenger å bli komplementert med noen andre åpenbaringer eller religiøse erfaringer.

Den kristne åpenbaringen inneholder alt hva et menneske behøver for sin frelse. Ingen ny åpenbaring er ventet fra Gud, ettersom Jesu Kristi åpenbaring introduserte den universelle og endelige sannhet i vår historie (Dominus Iesus 5, Fides et ratio 14).

Dette viser hvorfor det er uforenlig med katolsk tro å betrakte andre religioners åpenbaringer og hellige skrifter som komplement eller korrektur til den kristne åpenbaringen.

Relativisme

Relativismen som ideologi er et problem for troen i dag, spesielt i kirken i Asia, og denne relativisme var den direkte årsaken til publiseringen av *Dominus Iesus*.

Relativismen blir ofte sett på som noe positivt, og som en forutsetning for toleranse og dialog. Relativismen blir også ansett for å være fundamentet for demokrati, som igjen baserer seg på den overbevisning at ingen kan forfekte sannheten.

Den pluralistiske religionsteologien har utviklet seg gradvis siden femtiårene, men er først nå blitt fremtredende i de kristnes bevissthet. På den ene siden er relativismen et produkt av vestlig tenkning, mens den på den annen side er forbundet med filosofisk og religiøs intuisjon i Asia.

Denne form for religionsteologi har sin filosofiske grunn i Immanuel Kants skille mellom fenomen og nomen. Ettersom Gud eller den ytterste virkelighet, er transcendent

Franske biskoper om terror

Andre midler enn bomber bør prøves når det gjelder å stanse terrorismen. Det mener Frankrikes katolske biskoper, nylig samlet til årlig plenums møte i Lourdes. "Det eneste slag som er menneskeheten verdig, er innsats for alle, særlig for menneskene i u-landene, bekjempelse av urettferdighet mellom folkene, og her dreier det seg om mat, helse, utdanning, frihet, verdighet og fattigdom," heter det i biskopenes uttalelse.

THE TABLET

FRANKRIKE:

En fersk undersøkelse foretatt av den katolske dagsavisen "La Coix" viser at 75 prosent av Frankrikes innbyggere aldri har lest i Bibelen, og at ca. 50 prosent sier de ikke har noen tro. Bare én av ti katolikker går til messe på søndag. I 2005 vil landet ha mindre enn 10.000 katolske prester; i 1945 var det 45.000.

Men her er også gode nyheter: Tallene for voksendåp ligger på rundt 9000 pr. år og er økende, og det er en markert økning

av mennesker som søker til rettetter ved Frankrikes over 300 klostre og ordenshus. Erkebiskopen av Paris, kardinal Jean-Marie Lustiger, ser optimistisk på tingene i en samtale med en polsk avis: "Urbaniseringen har ført til et klart brudd i den kulturelle kontinuitet og en oppløsning av tradisjonelle religiøse skikker, men det er tegn innen vår kirke på en dyper åndelig innsats og anstrengelse, på en kristendom som ikke lenger er rutine, men et fritt og kreativt valg."

og uopnåelig for mennesker, kan Gud kun erfares som fenomen, uttrykt gjennom kulturelt betingete bilder og begreper. Dette forklares hvorfor ulike fremstillinger av samme virkelighet ikke behøver å utelukke hverandre a priori. Det betyr at å føre dialog er det samme som å legge egen tro på samme nivå som den andres, uten å tillegge den mer sannhet. Dialog er her en utveksling av posisjoner som fundamentalt har den samme rang og er gjensidig relative.

Relativismen og beslektede teorier er basert på en rasjonalisme som erklærer at fornuften i den kantianske betydning er ute av stand til metafysisk erkjennelse.

Kardinal Joseph Ratzinger skriver at filosofiens nød, som den lamende positivismens fornuft har brakt over oss, har blitt vår tros nød. Troen kan ikke frigjøres hvis ikke fornuften åpnes igjen. Hvis døren til metafysikkens erkjennelse forblir lukket, er troen dømt til å svinne: den mangler ganske enkelt luft å puste i. Ratzinger sier videre at den menneskelige fornuft ikke er absolutt autonom, den vil alltid finnes i en historisk kontekst. Fornuften kan ikke reddes uten troen, og en tro uten fornuften vil ikke være menneskelig.

En avvisning av relativisme

Det er på denne bakgrunn vi må vurdere Dominus Iesus som i første hånd er en avvisning av religiøs relativisme. Allerede i 1996 tok Ratzinger et oppgjør med den pluralistiske religionsteologien, som legger til grunn at alle religioner har samme sannhetskrav. Hensikten med dette dokument har vært å

beskytte den sanne katolske lære fra teologisk læreutvikling i falsk retning.

I dag er det en tendens til å gjøre spørsmålet om religionens sannhet til et annenhånds spørsmål, og man skiller dermed refleksjonen omkring religionens verdi og frelse. Av dette følger at man kan ha en tendens til å forminske eller privatisere sannhetsspørsmålet ved å hevde at kriteriene for sannhet kun gjelder innen egen tro

Å praktisere dialog reiser mange spørsmål og problemer. Derfor er det helt nødvendig med en doktrinal og pastoral veiledning som Dominus Iesus tenderer å være, uten at den gir det fulle og hele svar på alle kompliserte spørsmål og problemer som man møter underveis i dialogprosessen.

En katolsk religionsteologi

For at dialogen skal bli fruktbar er det viktig at kirken har en klargjørende teologisk holdning i vurdering av andre religioner. Relasjonen mellom oss og troende fra andre religioner må etableres på ulike nivåer og hold. En katolsk religionsteologi må teologisk kunne tydeliggjøre både det som er felles og det som er ulikt mellom religioner.

I Nostra Aetate ser man denne spenningen, ved at man tar utgangspunkt i menneskehetens enhet, som har samme utspring (NA1). Og på grunn av menneskets forankring i skapelsesteologien forkaster kirken ikke det som er sant og hellig i andre religioner (NA 2), samtidig som kirken forkynner Jesus Kristus. Logos er nærværende i hele skapelsen, og nåden tilgjengelig for

alle og eksklusivt bundet til Kristus som frelser, og kirken som er det universelle frelsessakrament. Man kan ikke separere Kristus fra kirken, som er en dynamisk virkelighet i den Hellige Ånd.

For den katolske kirkes del ble det Det 2. Vatikanetskonkils vedtak om forholdet til andre religioner begynnelsen til en intensiv søken i dialog med andre religioner. Pave Johannes Paul har prioritert interreligiøs dialog høyt på sin agenda. Det startet med verdensbønnedagen for fred i Assisi 27. oktober 1986, hvor paven innbød ledere fra ulike religioner. Han gjorde det igjen 18. november 2001, og 24. januar 2002 inviterer han ledere for alle religioner til Assisi til bønn for fred og med særlig fokus på forholdet mellom muslimer og kristne.

Pave Johannes Paul har som første pave besøkt den store synagogen i Roma, og under sitt besøk i Damaskus tidligere i år besøkte han Omayyadmosken, også her som første pave. Utrettelig manet han til dialog med islam under sitt besøk i Kazakstan like etter terrorhandlingen i New York.

Til slutt gir vi ordet til Sveriges biskop Anders Arborelius som nylig sa at som kristne er vi hellig forpliktet til å føre dialog, ettersom vi tror på en Gud i dialog. Det finnes alltid dialog i Gud selv: mellom Faderen og Sønnen i Åndens enhet. Denne dialogen er forflyttet ut til skapelsen, som alltid står i et dialogforhold til sin skaper. Mennesket er ifølge et kristent syn skapt som en dialogpartner og kan ikke forstå seg selv og livet om det ikke aksepterer at det alltid må stå i dialog med en annen. ●

Den boken som her anmeldes, "New Century, New Society, Christian Perspectives", er spennende lesning, ikke minst når det gjelder Den katolske kirkes ståplass i et samfunn som siden 1990 har vært i total forandring. Opplysningstiden, som resten av Vest-Europa for lengst har bak seg, kom til Irland ca. 1990, hvis vi skal tro bokens forfattere, og det bør vi jo, for de er alle lærde irer! Boken vil – ved siden av å være interessant lesning for katolikker, også kunne tjene som en fin kunnskapskilde for norske (ikke-katolske) sosiologer, statsvitere og teologer.

Boken kom ut i 1999. Den er redigert av en kjent irsk prest og forfatter, *Dermot A. Lane*, mens de forskjellige kapitler/essays er skrevet av eksperter på de respektive områder. Temaene som tas opp, er politikk, demokrati, samfunnsøkonomi, statistikk, rettslige spørsmål, utdanning, media, fredsarbeid, kvinnes situasjon, ekteskap- og familieliv, miljøvern m.m. og selvsagt den katolske kirkes plass i det hele.

Bokens hovedanliggende er å kaste lys over livet i Irland ved slutten av det 20. århundre og vise hvor store endringer som har funnet sted etter at landet sluttet seg til EU i 1973. Irland, som var et utarmet land med en fattig befolkning, kom til å profitere sterkt på Fellesskapets økonomiske støtte, som ble betraktelig for Irlands vedkommende. Man fikk bukt med fattig-

dommen. Etterhvert har landet tiltrukket seg både kapital og nyetableringer. Det mest påtagelige er at befolkningen er blitt mer urbanisert.

Kirken taper terreng

Den katolske kirke i Irland har jo vært så å si enerådende, på linje med den lutherske statskirke i Norge. Nå opplever den katolske kirke de problemer statskirken i Norge lenge har slitt med. I takt med den demokratiske utvikling og folks bedre sosiale kår og utdanningsnivå, særlig blant de unge katolikker, taper kirken i Irland terreng. Eller kanskje det er rettere å si: dens autoritet overfor de troende er i sterk tilbakegang. Prestskapet - hierarkiet - har fått legfolkets skjerpede lys på seg, ikke minst på grunn av en del meget uheldige forhold, hvor prester har vært involvert, og som nå også når frem til Irlands katolske presse.

Intet kan stikkes under stol mer. Kirkens tidligere fortielser finner ingen nåde lenger. Kirkebesøket avtar, kirkelige handlinger blir mer seremonielle, som dåp, konfirma-

sjon, bryllup, begravelse. Men også i Irland skjer det som er kjent fra andre steder i verden, at der den institusjonaliserte kirke taper terreng, vokser smågrupper av katolikker frem, hvor den kristne spiritualitet aksentueres. Religiøs litteratur som tar opp den kristne spiritualitet på en forenklet måte, er nå allemannseie. Slik litteratur går som "varmt hvetebrød", mens kirkens offisielle skrifter og rettleidninger ikke har den samme gjennomslagskraft..

Samliv og ekteskap nærmer seg vesterlandsk mønster.

Den stabilitet i ekteskap og barnefødsler som har kjennetegnet Irlands befolkning, har under 1990-tallet vært i rask forandring. Kirken har vært på banen med sine advarsler, men til liten nytte. Unge par gifter seg ikke lenger svært unge, de blir samboere. Antallet barn født utenfor ekteskapet er økende. Bokens kapittel om disse forhold inneholder ganske uventede statistikker, tatt i betraktning at Irland har vært regnet som en "katolsk" bastion i Europa, hvor kirken hadde en fast hånd om menneskenes liv. Irene skiller seg også mer enn tidligere og de gifter seg igjen. Befolkningen trosser kirkens bud og tar i bruk prevensjon, slik at førektekapelig svangerskap kan unngås. Abort er fortsatt et vanskelig spørsmål i Irland.

At kvinnene har kommet ut i arbeidslivet for fullt, spiller selvsagt også inn. Kvinnene venter med å gifte seg, og de ønsker seg ikke store barneflokker, noe som tidligere var vanlig i Irland.

Baby Johannessen - er pensjonert journalist med lang fartstid både i norsk presse og i katolsk legmannsarbeid.

Vårt bilde av Gud: Maktspråk eller kjærlighet?

Det er riktig at det religiøse språket tradisjonelt har vært et maktspråk, sier Berge Furre, teologi-professor ved Universitetet i Oslo. Religionen var et nødvendig middel for staten. Folk ble holdt på plass og under kontroll.

I dag er det annerledes. Mange steder er religionen frigjort fra maktkreftene. Dermed er bildet av Gud et annet. I kristendommen tegnes bildet av Kristus som lider med

de fattige og undertrykte - der er Gud. "Jeg var sulten og dere ga meg mat, jeg var tørst og dere ga meg drikke."

Det er i dette bildet Gud viser seg, og ut av det vokser et nytt språk, som nettopp ikke er et maktspråk, men et håpets og kjærlighetens språk. Det forunderlige er jo at troen står sterkest blant de fattige og undertrykte. De fleste kristne i dag lever i sør.

AFTENPOSTEN

Paven til Bulgaria til våren

Den bulgarske regjeringen opplyser at pave Johannes Paul II vil besøke Bulgaria i mai neste år. Den bulgarske staten er opptatt av å få slutt på de vedvarende anklagene om at landets tidligere kommuniststyre var involvert i attentatet mot paven i 1981, skriver *Catholic Herald*.

Kirkens forsømmelser

Irene er fra urgammel tid et religiøst folkeferd - troen sitter dypt i dem. Men nå ønsker de å bli tatt på alvor av kirkens hierarki. Kirken i Irland har tydeligvis ikke vært tilstrekkelig oppmerksom på de sosiale endringer som har skjedd. Spørsmålet bokens lærde forfattere stiller i flere sammenhenger, både når det gjelder enkeltområder og hele samfunnsstrukturen, er om det er nødt til å bli konfrontasjon mellom kirken og samfunnet omkring, eller om man kan få i stand en dialog. De fleste av bokens bidragsytere er veletablerte katolikker, flere professorer - flere teologer.

Bokens forfattere vender ikke kirken ryggen. De fremstår som katolsk troende. De prøver nok heller å vekke kirkens hierarki, ut fra sin faglige innsikt, som etter det jeg kan se av deres vita, er ganske solid. I denne anmeldelse kommer jeg ikke inn på det som fremlegges om alle de emner jeg ovenfor nevnte at boken omhandler, men jeg kan garantere at det er utrolig interessant lesning - og gir oss et bilde av et Irland under forvandling inn i det nye århundre og årtusen med "syvmilsstøvler" eller "rakettfart", hva man vil.

Katolikker lever ikke i et vakuum

Dermot A. Lane's sluttkapitel er nok skrevet med henblikk på den hjemlige irske situasjon, men han ser også på hva den irske situasjonen er en del av - nemlig den innflytelse på kirkens og de troendes liv som sekulariseringen har over hele Europa og andre steder i verden. Han ser klart at slik endringene nå

skjer i verden, både økonomisk, teknologisk, sosialt, politisk og kulturelt, men også religiøst, kan intet levende menneske, ingen menighet og intet fellesskap eller institusjon, forbli immune. Det er mer enn en institusjonell krise. Det er en krise som påvirker selve roten og veven i den kristne tro. Man må ikke glemme at det nå skjer mye positiv fornyelse i den katolske kirke, men man må samtidig vedgå at den kulturkrise som rammer verden, også rammer kirken.

Men Lane synes å være optimist, også for Irlands vedkommende. Han avviser ikke Opplysningstiden som bare negativ for kirken, den som altså nådde Irland først i 1990, ifølge denne boken. Lane slår et slag for symbiosen mellom tro og tanke (fornuft, forstand). Han vil ikke skru tiden tilbake i kirke og samfunn, men han vil heller ikke rase fremover og la all tradisjon blåse bort med vinden. Han mener troen må gjenoppdages i Irland som noe i sitt innerste vesen reelt for det enkelte menneske og dets relasjoner Kirken.

Kirken og dens teologer må ved å gå tilbake til troens kilder, gi troen ny mening og ny verdi, uten de hierarkiske autoritetspåbudene. Han mener en åpen og ærlig debatt om trosinnholdet har manglet i de kirkelige kretser i Irland. Her mener han sannsynligvis at dialogen mellom prestskapet og legfolket har manglet, for så vidt jeg vet, har mange irske teologer gjennom årene bidratt ganske godt til den generelle kirkelige debatt og dialog utenfor Irlands grenser.

Boken, som jeg her bare nødtørf-

tig har kunnet gi en anmeldelse av på grunn av plassen, er i mine øyne så viktig og så faglig holdbar at den bare kan anbefales. Den gir et grundig og slik jeg ser det ganske uttømmende bilde av situasjonen i dagens Irland, både innenfor det sekulariserte samfunn (som i Irland jo for det aller meste består av katolikker!) og innenfor de mer snevre, autoritære kirkelige sirkler. Men bildet vi får er soleklart: Irland befinner seg i forvandlingens tegn.

Dermot A. Lane

"New Century, New Society, Christian Perspectives", 176 sider
The Columba Press, Dublin, 1999



“Ta religionskonflikten på alvor!”

Det er nødvendig med et oppgjør med islamsk fundamentalisme, også i Norge, sier forfatteren Walid al-Kubaisi til Vårt Land. Han kom selv til Norge for femten år siden som flyktning fra Irak. “Vi opplever religionskonflikter og kulturkollisjoner i Norge hver eneste dag. Hvis vi ikke er i stand til å ta en åpen debatt om dette vil dråpen til slutt få begeret til å flyte over, og vi får enda større problemer enn vi har i dag,” sier al-

Kubaisi. Han mener kimen til motsetningene ligger i at islam bl.a. er en religion som, i motsetning til kristendommen, ikke har klart å ta et oppgjør med sin middelalderse arv. “Mange sider ved islam kolliderer med universelle vestlige verdier som religionsfrihet, menneskerettigheter, ytringsfrihet og, ikke minst, lojalitet til dette samfunnet. Altfor mange innvandrere i Norge forankrer ikke sine verdier i norsk kultur, men i sitt opprinnelige hjemland,” sier al-Kubaisi.

Dette medfører bl.a. at de ikke lærer seg norsk som de burde, og ikke tar del i det norske samfunnet. I stedet for et flerkulturelt samfunn, får vi et samfunn der en rekke kulturer lever parallelt med norsk kultur, sier al-Kubaisi. Åpen debatt om disse tingene må til, en debatt “der man slutter å bortforklare alle problemene som følger av innvandrernes manglende evne til å integrere seg og bli en del av det norske samfunnet”.

24 Oslo-erklæringen om religions- og livssynsfrihet

Den 8. november ble *Oslo-erklæringen om religions- og livssynsfrihet* undertegnet av representanter for 25 norske tros- og livssynssamfunn: et håpefullt tegn i en ellers tung tid på at ulike religioner og livssyn kan og vil leve i fred og fordragelighet. Bak initiativet står *Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn* og *Oslo-koalisjonen for tros- og livssynsfrihet*. Undertegnelsen fant sted i Det Norske Vitenskapsakademi hvor både utviklingsminister Hilde Frøfjord Johnson og ambassadører fra en rekke land var til stede. *May-Lisbeth Myrhaug*, leder av *Justitia et Pax* og katolsk representant i *Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn*, undertegnet på vegne av *Oslo Katolske Bispedømme*.

Vi gjengir erklæringen in extenso.

Oslo-konferansen om religions- og livssynsfrihet, som kommer sammen for å markere femtiårsjubileet for Verdenserklæringen om menneskerettigheter, fastslår at alle mennesker har rett til religions- og livssynsfrihet.

Deltakerne ved konferansen har tatt imot utfordringen til å bygge en internasjonal koalisjon og utarbeide en strategisk handlingsplan for å oppnå fremdrift i og gi praktisk støtte til gjennomføringen av artikkel 18 i Verdenserklæringen om menneskerettigheter, artikkel 18 i Den internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter og De Forente Nasjoners erklæring av 1981 om avskaffelse av alle former for intoleranse og diskriminering på grunnlag av religion eller livssyn.

Vi, deltakerne i Oslo-konferansen:

- erkjenner at religioner og livssyn har en lære om fred og god vilje;

- erkjenner at religioner og livs-

syn kan misbrukes til å skape intoleranse, diskriminering og fordommer, og altfor ofte er blitt brukt til å frata andre mennesker deres rettigheter og frihet;

- fastslår at det er alle menneskers ansvar å fordømme diskriminering og intoleranse på grunnlag av religion og livssyn, og anvende religion eller livssyn til støtte for menneskeverd og fred;

- mener at opprettelsen av FN og vedtakelsen av Verdenserklæringen om menneskerettigheter var epokegjørende begivenheter, da verdenssamfunnet for første gang erkjente at menneskerettighetenes eksistens overskrider suverene staters lover;

- bekrefter at artikkel 18 i både Verdenserklæringen om menneskerettigheter og Den internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter, sammen med andre instrumenter, gir både et mandat til religions- og livssynsfrihet og en universell norm som vi ønsker å samle oss rundt;

Noen fakta:

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn ble stiftet for fem år siden og har i dag følgende medlemmer: Alternativt Nettverk, Baha'i-samfunnet, Buddhistforbundet, Den norske kirke ved Mellomkirkelig Råd, Det Mosaiske Trossamfund, Human-Etisk Forbund, Islamsk Råd, Norges Frikirkeråd og Sanatan Mandir Sabha (hinduer). Oslo Katolske Bispedømme er observatør ved rådet. Samarbeidsrådet har som formål:

- Gjennom dialog å fremme gjensidig forståelse og respekt mellom tros- og livssynssamfunn i Norge basert på FN-konvensjonen om menneskerettigheter og Europakonvensjonen om menneskerettigheter.

- Å arbeide internt og eksternt med sosiale spørsmål i et tros- og livssynsperspektiv.

Samarbeidsrådet har tre representanter i styret i Oslo-koalisjonen.

Oslo-koalisjonen ble opprettet etter en stor internasjonal konferanse om religions- og livssynsfrihet i Oslo i 1998. Deltakerne vedtok enstemmig Oslo-erklæringen. Foruten styret har Oslo-koalisjonen et stort internasjonalt råd.

- erkjenner at FN har oppnådd betydelige resultater når det gjelder å styrke denne universelle normen ved å vedta FN's erklæring av 1981 om avskaffelse av alle former for intoleranse og diskriminering på grunnlag av religion eller livssyn, ved å oppnevne en spesialsekretær

Irans president: Misbruk ikke religionen!

Religion må aldri brukes til å rasjonalisere vold, sa Irans president, Mohammed Khatami, i en tale ved et amerikansk katolsk universitet nylig. Ifølge reform-muslimen Khatami er religion ofte blitt gjort til et "instrument som rettferdiggjør inhuman oppførsel, og som innskrenker muligheten for samkvem mellom mennesker, men slike feilgrep

lar seg ikke rettferdiggjøre. Slik misbruk er imot Guds hensikt", sa Khatami.

Iran, som tidligere var den viktigste eksportør av radikal islam, har gjentatte ganger anklaget Taliban for å fordreie islam. Landet har også gitt uttrykk for støtte til Nordalliansen. Khatami nevnte ikke Taliban direkte i sin tale, men han formødte det han kalte "en forkludrende og feilaktig

fremstilling av islam", en islam som "med sine fanatiske illusjoner gjør uskyldige kvinner, menn og barn til ofre for et blindt hat som feilaktig kalles hellig krig". Han kom også inn på palestineres sak og viste til at Moses' lære er uforenlig med "den voldelige, rasistiske tolkning om har ført til at en enhel nasjon er blitt drevet ut av sitt hjemland".

THE TABLET

til å overvåke gjennomføringen av erklæringen og ved å definere religions- og livssynsfrihet i den generelle kommentaren til artikkel 18 i Den internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter;

- anbefaler at FN's menneskerettighetskommissjon endrer sekretærens tittel til spesialsekretær for religions- og livssynsfrihet;

- oppfordrer til økt økonomisk og personalmessig støtte til FN for å gjennomføre spesialsekretærens arbeid og anbefalinger;

- anmoder FN's høykommisær for menneskerettigheter om å utarbeide en samordnet plan for å konsentrere FN's ressurser, herunder alle underorganisasjoner og -organer som f. eks. UNESCO, ILO, UNDP og UNHCR, omkring problemene med religions- og livssynsfrihet;

- henstiller til UNESCO om å utvide sitt arbeid for fred gjennom religions- og kulturdialog og oppfordrer til økt samarbeid med UNESCO på dette området;

- oppfordrer akademikere og lærere til å studere og anvende Verdenserklæringen om menneskerettigheter, Den internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter og erklæringen av 1981 som universelle normer for religions- og livssynsfrihet, og som en metode til å løse problemene med intoleranse og diskriminering som forårsakes av konkurrerende livssyn;

- utfordrer regjeringer, religiøse organer, foreninger på tvers av trosretninger, humanistiske foreninger, private organisasjoner og akademiske institusjoner til å skape et studieopplegg som bruker erklæringen av 1981 som universell norm for å

De 25 tros- og livssynssamfunn som undertegnet Oslo-erklæringen:

Albansk Islamsk Kultursenter, Alternativt Nettverk, Baha'i-samfunnet, De Frie Evangeliske Forsamlinger i Norge, Den Evangelisk Lutherske Frikirke, Den norske kirke, Den thailandske buddhistforening, Det Islamske Fellesskap Bosnia og Herzegovina, Det Norske Baptistsamfunn, Det Norske Misjonsforbund, Det vietnamesiske buddhistforbund, Frelsesarmeen, Hellige Nikolai Ortodokse menighet, Human-Etisk Forbund, Imam Bediuzzeman Camii, Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige, Karma Tashi Ling, Mosaisk Trossamfund, Oslo Katolske Bispedømme, Pinsebevegelsen i Norge, Sanatan Mandir Sabha, Sikh Center & Guruwara Organization, Syvendedags Adventistsamfunnet, Venneses Safunn Kvekerne, World Islamic Mission.

bygge en kultur basert på toleranse og forståelse og respekt mellom mennesker med forskjellige livssyn.

- henstiller videre til FN's medlemsstater om å bruke erklæringen av 1981 og andre aktuelle instrumenter til å mekle, forhandle og bilegge intoleranse, diskriminering, urettferdighet og vold i konflikter der religion og livssyn spiller en rolle;

- støtter forskning og utvikling av andre informasjonsressurser og metoder til å samle informasjon, overvåke etterlevelse av avtalene og igangsette sammenlignende landstudier for å styrke FN's arbeid og beskytte religions- og livssynsfrihet;

- retter en henstilling til arrangørene og sponsorene av Oslo-konferansen, med det formål å danne en "Oslo-koalisjon" for religions- og livssynsfrihet", innby til støtte og deltakelse fra regjeringer, religions- og livssynssamfunn, akademiske og private instiuser, og utarbeide en strategisk handlingsplan og forsøke å finne midler til å gjennomføre programmer og prosjekter basert på dens anbefalinger, i samarbeid med FN-systemet.

(Vedtatt enstemmig av deltakerne på Oslo-konferansen august 1998 og nå altså også av medlemmene i Samarbeidsrådet for tros- og livssyn.)



Tale ved Oslo-erklæringens undertegnelse

Er det mulig å si noe troverdig om livssyn og religion i dag? Jeg ble spurt dagen før 11. september om dette. Da var det greit - men nå? I et hav av selvbedrag, brutalitet og dumhet? Selvfølgelig. Det er ingen nye synder vi ser i denne bin-Ladenske tid, men vi kan være ærlige nok til å si høyt det vi strever med. Vi har jo sett det komme lenge nå.

Jeg innrømmer at jeg kjenner på et sinne, en lammende frykt, jeg kjenner skam og sorg. Det føles sårt og hudløst, og jeg vil aller helst flykte. Jeg vet faktisk ikke om det er akkurat nå det er viktig å si noe, eller nå man absolutt skulle være helt stille. Snakk er jo en svært overdrevet konfliktløser når det er handling som må til. Med Abraham i tankene tar jeg sjansen og på vegne av oss gir jeg en respons til det vi står midt oppe i.

I jødisk tradisjon brukes historien om Noa som et eksempel på et menneske som var rettroende og lydig. Men ikke til etterfølgelse. Han gjorde det han fikk beskjed om fra Vår Herre og reddet seg og sin familie for fremtiden. *Men* han spurte ikke hvorfor, han ba ikke for sine naboer, han passet bare seg og sitt. Han gikk ikke i dialog og konfronterte verken Vår Herre eller medmennesket. Det er ikke før Abraham svarer på Guds rop "Abraham hvor er du" og sier "Herre her er jeg" at det responderende, medfølende og ansvarsbevisste mennesket blir til.

I de store religionenes bastante forsøk på å vite svaret - det eneste rette - har menneskeheten snublet seg

Anne Sender - tilhører Mosaik Trossamfund og er særlig engasjert i religionsdialog.

gjennom kriger, undertrykking og overgrep.

Noen deler av verden begynte for nokså lenge siden å tøyse kirkens makt. Et lappeteppe av løsninger som regulerte forholdet mellom stat-kirke og enkeltmennesket, ble innført i takt med økende krav om sivile og politiske friheter. På veien ble det rom for nye tros- og livssynsbevegelser med nye svar på mål og mening. Noen av bevegelsene prøvde å erstatte menneskets spirituelle søken med ideologier som satte, og fremdeles setter, vårt tidsperspektiv som levedyktig sivilisasjon på prøve. Den endelige prøvesten blir om vi greier å leve med at det finnes mange svar på hvorfor vi er her, og at for noen er veien man går, viktigere enn å søke eller mene å vite målet.

Trette, men velfødde ser vi oss innpå 1970 og -80 tallet der religion og livssynsdimensjonen i våre moderne velutdannede offentlige rom er nærmest fraværende. 90-tallet kom med et brak av Sovjetimperiets fall, Gulfkrig, Rwanda-Burundi og Balkan. Konfliktene hadde alle et innslag av det vi trodde var fjernt og uforpliktende "religiøs overbevisning".

Såkalt religiøst motiverte handlinger mot "den neste" rystet vår prektighet i grunnvollene.

Det ble tvingende nødvendig å se hvor en selv sto.

Er dette som nå skjer religionens san-

ne ansikt, er dette frukten av et humanistisk verdisyn som jeg har vært med på å gi vekstmuligheter?

Hvordan ser min nære virkelighet ut - hvem befolker den?

Blant mine neste viste det seg å være mange som ikke trodde som jeg, eller som såvel statskirken som *lovverket* i kongeriket Norge var innrettet for - selv om *praksisen* var veldig mye verre andre steder.

Statens kart stemte dårlig med terrenget nå, og mellom tros- og livssyns-samfunnene var kontakten ikke-eksisterende nesten frem til midten av 90-tallet. Tiden var inne til å ta ansvar selv.

1. Nordmenn *hadde* reist, vokst og åpnet seg for nye borgere, religioner, skikker og trender. Individuelle og alternative valg av verdier og livsstil, og krav og tilrettelegging og beskyttelse sprenget på "the establishment".

2. Dette medførte at deler av politikken reagerte i selvforsvar og frykt for det fremmede. (Les nynazisme - FrP o.l.) Det igjen tvang det enkelte parti til å mene noe om eget ståsted, og om andres rett til å tro eller ikke-tro noe helt annet. (Les KrF.)

3. Kirken var trygg nok på seg selv til å søke å møte oss andre på likeverdig vis. Først i rekken var de frikirkelige med sin egen historie i forhold til moderkirken. Så var det jødene og katolikkene, og nå med muslimer, buddhister, bahai'er og alternative samfunn helt inn på dørstokken fikk endelig den smertefulle, men spørrende og ydmyke tilnærming rom.

4. Human-etisk Forbund, som gjennom snart 50 år hadde beredt grunnen til endring i skole og lovverk, sto nå klar til å dele med seg av sin kunnskap og sine ressurser, og så samarbeid for å fremme felles verdier som en viktig oppgave.

5. Muslimene i Norge var kommet inn i en ny fase der det var viktig å samle seg og være synlige som troende

Kall ikke krisen "konflikt mellom religioner"!

Pave Johannes Paul har igjen advart mot å se den nåværende krise som en krise mellom kristne og muslimer. I en tale nylig til plenumsforsamlingen i Det pavelige råd for interreligiøs dialog sa paven at å tale om "sammenstøt mellom religioner", er å "forfalske selve religionen". Sann religion er alltid en positiv kraft som aldri må misbrukes til å rettferdiggjøre onde handlinger. Troende vet at de er kalt til å gjøre

godt, ikke ondt.

"Den sentrale oppgaven nå er å vise at religiøs tro inspirerer til fred, oppfordrer til solidaritet, fremmer rettferdighet og støtter frihet," sa paven. Religiøs dialog er ikke lett. "Misforståelser oppstår, fordommer kan stenge veien til overensstemmelser og forlik, og selv den hånd som vennlig rekkes frem, kan bli avvist. (-) En sann dialogens ånd vet at slikt kan skje og satser på motivasjon for å holde ut, selv når man møter opposisjon eller resultatene er magre," sa

paven. "Den ene Guds navn må i økende grad bli det det er: et navn for fred og en oppfordring til fred." Vi erfarer hver dag hvor vanskelig det er å nå dette målet, og vi vet at fred i siste instans ikke vil være et resultat av våre egne bestrebelsler: "Den er en gave fra Gud, og for å motta den, må vi forberede våre hjerter. Når konflikter oppstår, kan fred kun oppnås gjennom en forsøkningsprosess, og den krever både ydmykhet og generøsitet." CATHOLIC HERALD

muslimer og ikke bare etniske grupper av pakistanske eller tyrkiske fremmedarbeidere.

6. Vi som representerte små samfunn i Norge, visste nå at vår stemme ville høres bedre i fellesskap enn alene, og at det vi kjempet for, også var andres kjer-nesaker.

Vi så at vi trengte å formidle en arv og et tilbud hver på vårt vis. Samtidig så vi at vi trengte å rydde opp i egne hus hvis vi skulle ha troverdighet i å presentere et annet ansikt enn det de nye krigene viste oss. Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn ble etablert akkurat i rett tid.

Den første utfordringen var faktisk den å ta seg selv høytidelig nok i møte med det store norske byråkratiet.

Den andre utfordringen var å forstå oss imellom at dialogen måtte foregå i presens, nåtid. En konkurranse om fortidens lidelser er lite fruktbart. Det er så lett å la seg binde av historien, eller bli så ivrig med å sørge for fremtiden at vi hele tiden greier å fortrenge/overse nåtiden. Det er mye lettere å være overtydelig på ytterkanten fordi nærværet akkurat nå krever vanskelige valg mellom dilemmaer.

Nåtiden er preget av dilemmaer. I dag er nettopp møtet med moderniteten, med den individuelle frihet og de store befolkningsbevegelsene de største utfordringene for tros- og livssynssamfunnene. I disse tre hovedboksene befinner det seg så betente temaer som, hvis de virkelig tar fyr, blir et være eller ikke være for oss som verdissamfunn. Det er vi om må sette ord på dette, og vi som må finne løsningen. Vi må plassere oss selv i et verdensbilde som stemmer med virkeligheten. Slutte å tro, som noen gjør, at vi kan isolere oss bort fra en stygg verden vi er for bra til å være en del av.

Det er heller ikke troverdig når vi går i protesttog mot kristendomsundervisning i norske skoler, mens vi samtidig

støtter kastevesenet eller "et hellig brorskap" som bedriver hjernevask på skolene i våre opprinnelsesland. Like lite troverdig er det når noen ser seg som så utvalgt at det gjenspeiles i lovverk som skal tjene alle borgere i et samfunn. Den ideelle trosforståelse koliderer fort med politiske og sosiale realiteter - trangen til å lukke øynene blir uoverkommelig. Kombinasjonen og de gjensidig utelukkende "selvmordbomber og himmelsk paradiset" er et godt eksempel. Det skjer, og vi må gjøre noe med det. Så i dilemmaenes tid blir både skråsikkerheten og unnvikelsen vår største utfordring.

I første boks er spørsmål som:

På hvilken måte forholder religionene seg til kildetolkning i møte med tverrfaglig og mangfoldig kunnskap? Hvordan kan vi lære å leve med mange sannheter?

Ett eksempel: I dag vet vi at eiendomsretten til jord og arbeidskraft ble avgjørende for hvordan forholdet kvinner og arv ble religiøst forklart og regulert av menn. Noe skjer, men altfor sakte, og de som aktivt trenerer, møter ingen sanksjoner.

Kan vi i religionsfrihetens navn fortsette å bedrive aktiv misjonering, når vi kjenner historien? Kan vi i informasjonssamfunnets tid la det være i kampen mot alt sludderet som forkynnes i modernitetens navn?

Vi selv må gjøre noe med kvinnes rett til å definere seg selv og sin eiendom - med den enkeltes rett til inn- og utmelding av eget trossamfunn, til å konvertere og til å inngå blandingsekte-skap evt. skille seg. Vi må gi bra nok og tilstrekkelig nok informasjon til at hver enkelt kan ta kvalifiserte valg for seg selv. Og staten skal og må legge til rette for og beskytte at det blir gjort.

I boks to ligger kravet om et oppgjør med våre livssyns behandling av andre minoriteter og deres rett til trosfrihet.

Med hvilken rett underbygger vi nasjonalisme og etnisitet med religiøs tro eller livssyn? Når sult, dårlig styre-sett og undertrykkelse fører millioner av borgere tilhørende en gruppe på vandring til et område befolket av "fienden" - hva gjør vi da? Hvor langt kan vi akseptere vold i kampen for selvbestemmelse og/eller selvforsvar? Hva gjør våre religiøse kilder til kampskrif-ter? Og hva er våre sivile lover verd hvis vi ikke kan stoppe oppfordring til diskriminering og drap som ligger i våre tekster? Skal vi heller skylde på militærmakten, urettferdig fordeling av goder, slavetiden, kolonialiseringen, teknologien eller Hollywood - det er mye å velge mellom. Vår oppgave er å finne ut hvor vi får forestillingen fra om at akkurat vi har rett, og at andre burde være som oss.

De ærlige samtalen mellom tros- og livssynssamfunnene må trappes opp og tas på alvor nå.

Den tredje boksen inneholder alle de vanskelige dilemmaene i skjæringspunktet mellom individuell frihet og fellesskapets behov for trygghet og forutsigbarhet.

De artikler som forsvarer tros- og religionsfriheten i både FN-pakten og den europeiske konvensjonen, har fokus på å begrense statens inngripen i den private sfære. At den enkelte har rett til å tro hva han vil alene, og til å manifestere det i fellesskap med andre. Eller la det hele være! I dag er begrepet i ferd med å få en utvidet beskyttelse gjennom nye tolkninger i flere rettsaker. Der stadfestes at staten pålegges i samarbeid med, og først i konsultasjon med tros- og livssynssamfunnene, å utforme lover og forskrifter som angår dem. I dette inngår institusjonsbygging og kulturformidling. Med andre ord erkennes igjen tros- og livssynssamfunnenes behov og rolle også i det som er det offentlige rom. Det kan oppleves som en trussel for alle dem som har et livs-

Gud var der før misjonærene...

Katolske og evangeliske teologer fra hele Asia har vært samlet til kongress for tredje gang. Tema for kongressen, som fant sted før den 11. september, var høyst aktuelt: "Visjoner for en ny sameksistens mellom asiatiske mennesker fra ulike religioner". Sentralt i foredrag og diskusjoner stod spørsmålet om hvordan slik fremskrittrettet, rettferdig sameksistens kan etableres. For kristne betyr det at det trengs å søke nye "kontaktveier" til annerledes troende

mennesker.

"Dagens kristne må ydmykt erkjenne at Gud på mange måter alltid har vært til stede på frelsende vis i Asia," fastslår kongressen. Kristen misjon i Asia har, dessverre, ofte vært arrogant. Oppdraget for kristne i dag er, på levende og troverdig måte, å vise mennesker fra andre religioner den solidaritet med de fattige som kjennetegner den Gud Jesus forkynte.

CHRIST IN DER GEGENWART

Bannlysing av "etniske krigere"

En biskop på en øst-indonesisk øy der flertallet er katolikker, har forbudt folk som deltar i etniske kriger å motta nattverden. Biskop Edwardus Sangsung fra Ruteng har også bedt sine menighetsprester om ikke å lese begravelsesmesse eller utføre andre riter for katolikker som dør i disse krigene. Forbudet gjelder også dem som deltar i hasardspill eller har tilranet seg jordeiendommer, skriver det amerikanske jesuittmagasinet America.

syn som byttes ut hvert fjerde år. Sånn omtrent samtidig med det nye stuemøblementet.

Det å finne balansen i hele denne legitime spennvidden i fellesskap er, etter min mening, den viktigste nøkkelen til en fredelig fremtid. I en bin Ladensk verden er det ingen fremtid nettopp fordi *balanse* som begrep og problemstilling ikke eksisterer i det hele tatt. Der tas det for gitt at mennesket er én-dimensjonalt og uten evne til å styre fri vilje. Ingen balanse mellom mange veier, nivåer og praksiser.

Det er hardt å innrømme at utdanning ikke har stoppet én eneste av de mest ødeleggende ideologier. Bare i det århundre vi nettopp har lagt bak oss, stoppet "den intellektuelle elite" verken generalenes verdenskrig, nazismens vanvittige akademiske raseteorier eller kommunismens utryddelser av annerledes tenkende. Verden er brutal, urettferdig og tilfeldig.

Så hvorfor ikke gå for bin Ladens utgave? En utgave som utpeker og underviser i skoler og moskeer at jødene har skylden, at amerikanere, frafalne kristne og muslimer alle fortjener terror og død fordi han og hans like har satt seg til dommere direkte i Guds sted.

I en langt fra fullkommen verden er denne utgaven så brutal at den må stoppes. Ingen skal fortelle meg at de som går i støttetog for bin Ladens verden har lyst til å leve i den. Fordi den underkjenner menneskets vilje til å kjempe, reise seg, modnes og prøve nye veier. Fordi den underkjenner kjærlighetens gjennomtrengende kraft, håpets nyskapende krefter og smaken av selvstendig frihet. Kunnskap *alene* er ikke nok, den må hvile på en etikk som holder *menneskeverdet* fremst. Når det undervises i medmenneskelighet og toleranse der det vektlegges at verden er blitt kompleks, at ikke alt har krysstallklare løsninger, men må bli noe midt

i mellom det de fleste kan enes om - da heles noen av våre skrøpeligheter, og mennesket får mot til å prøve igjen og igjen.

Dessuten har vi ikke så mye valg.

I vårt fredelige hjørne av verden har det vært ro nok, økonomi nok, ressurser nok til at ting modnes. Utfordringen var om det var engasjement nok til å ta ansvar. Det var det.

Ved Menneskerettighetenes 50-årsjubileum i 1998 grep vi sjansen sammen og valgte å fokusere på artikkel 18 om religionsfrihet. En artikkel så sensitiv at ingen, verken regjeringer eller NGO'er turde røre den. Ut fra Samarbeidsrådet etablerte vi Oslo-koalisjonen, som førte initiativet videre og inviterte til nye allianser mellom regjeringer, ledere av tros- og livssynsamfunn verden over, skarpskodde akademikere og vanlige fotfolk. Bare på disse tre årene siden Oslo-deklarasjonen ble laget, har ordene tilgivelse, forsoning og rettferdighet, alle tatt fra teologien, fått aksept i den realpolitiske virkelighetsbeskrivelse.

På disse tre årene har verden fått nok å smake av hvor galt det kan gå når, blant mange andre ting, tros- og livssynsdimensjonen blir misbrukt, skyves under teppet og feigheten får rå. Vi skal få svært god bruk for de tre nevnte ordene i årene som kommer.

Vi har mye å ta fatt på - og det står i deklarasjonen, alt sammen. Vi er de første til å vite at erklæringen ikke er mer enn ord på et papir, men vi er også blant dem som holder den enkle troen levende på at verden blir det vi gjør den til.

Med denne høytidelige seremonien inviterer vi igjen regjering, rettsvesen, NGO'er og media med på det vi som tros- og livssynsamfunn i dag forplikter oss på.

Gå og se den!

St. Olav skal i trykken, men her må en spalte ryddes, for dette må med: Filmen "En reise til Kandahar", laget før den 11. september og uhyggelig aktuell. Vondt at det måtte smelle på Manhattan for at filmen skulle bli lagt merke til, har filmskaperen, Mohsen Makhmalbaf, sagt. Virkeligheten hun skildrer, har vært der lenge: Talibans Afghanistan. Kvinner i heldekkende, anonymiserende burkaer, landmineofre med benstumper og krykker, kontrollposter og røvere - begge kategorier like illevarslende! - i et øde, betagende landskap, med et lys som nesten blender, men så tørt, så tørt, og så fattig. Og med miner i sanden. Eller dukker som sprenger deg i filler, de og.

Historien er enkel og flyter stille i et samfunn der det meste er gått i stå; en fiksjonsfilm frysende nær en paranoid virkelighet. Vi følger Nafas, ung afghansk journalist oppvokst i Canada. Familien flyktet dit under borgerkrigen, men en søster ble igjen: En landmine har ødelagt bena hennes. Nå er Nafas på vei for å hjelpe søsteren, som ikke orker å leve lenger under det strenge regimet. Ved siste måneformørkelse før årtusenskiftet vil hun ta sitt eget liv. Kun dager igjen, og hindringene er mange. Intet visum for en som Nafas, dessuten kan en kvinne ikke reise alene her, hvor en kvinne er en manns tildekkede hustru, eller én av flere. Nafas må stadig be nye mennesker om hjelp i dette landet hvor alle, uten mennene med geværene og mullahene, er utelvert og hjelpeløse. Nafas' siste hjelper er en svindler. . .

En film med fremmede ansikter og landskaper å dvele ved, med poesi og grusomhet. En film som svir. "Tenk dere at dere er små maur," er budskapet småpikene under skautene får med seg hjem da skolen deres stenges, "for da virker ikke hjemmene deres så trange". Se filmen, om den ennå er på plakaten! UKJ

Else-Britt Nilsen OP:

Svenske pionermisjonærer og indiske foregangskvinner 29

Det er i dag ikke bare katolske damer av fin gammel årgang som trekkes ut av glemselens mørke med lovord de selv aldri fikk høre. Også andre kvinner av edelt merke blir gjenstand for sen, men oppriktig interesse. Den norske misjonærdatteren *Kari Hilde French* slutter seg til støvtørker-rekken når hun velger å nøste opp skjebnen til en ung svensk misjonær *Ingeborg Lorentzen* (1876-1911).

Forfatterens første møte med Ingeborg var gravstenen hennes i Cooch Behar ved foten av Himalayafjellene, på grensen til dagens Bangladesh. Her ble French allerede som tenåring fascinert av denne ukjente kvinnen, som ikke opplevde mer enn tre dager på sin nye misjonspost før hun ble innhentet av døden. Hva hadde ført henne så langt fra hjemlandet? Hva tenkte hun disse siste dagene av sitt liv? Ja, hvem var egentlig Ingeborg?

Aldri i misjonshistorien har så mange kvinner fra Vesten reist ut som misjonærer som på slutten av det 19. og begynnelsen av det 20. århundre. Ofte arbeidet de i land vi i dag kaller den tredje verden. Innsatsen var høy. Mange døde, men nye var rede til innsats. Til forskjell fra sine katolske "kolleger" manglet de i stor grad den solide ryggrad som søsterkongregasjonene ga sine medlemmer. *Kvinnliga Missions Arbete* var en liten svensk misjonsorganisasjon stiftet i 1894. Den så det som sin oppgave å støtte og underholde kvinner i ulike misjonsselskap, men drev også sine egne misjonsfelt. Cooch Behar var et av disse.

Det var ingen selvfølge at ugifte

kvinner kunne bli misjonærer på 1900-tallet. I de fleste andre misjonsorganisasjoner forfektet man det syn at bare menn kunne betraktes som misjonærer i egentlig forstand. I noen misjonsselskaper hendte det at ugifte kvinnelige misjonærer fungerte som misjonærfamiliens hushjelp. Men slik var det ikke for de svenske kvinnene som virket i Cooch Behar.

Krefter og evner som det ikke var rom for å utvikle og bruke i hjemlandet, fikk gode vekstmuligheter i dette tropiske jordsmonnet. Den offisielle religion var hinduisme og omfattet to tredjedeler av befolkningen. Resten var i hovedsak muslimer. Det var med andre ord ingen "lett" misjonsmark, og dåp utgjorde et så radikalt brudd med omgivelsene at bare få – særlig av mennene – våget å ta skrittet. Derfor forble de svenske kvinnene i sine lederposisjoner med de utfordringer og vansker det medførte. Samarbeidet dem i mellom gikk ikke alltid knirkefritt. Læringsproblemer kunne også forårsake konflikter.

Ikke bare møter vi driftige misjonærkvinner fra nord, men også stedet og folket de virket blant, ikke minst kvinnene: Barneenker, tem-

pelpiker og isolerte zenanakvinner som levde i en avsondret del av huset. Ingen ville frivillig dele skjebne med noen av dem, og fremstillingen kunne lett fortone seg dystert om vi ikke samtidig møtte lysende kvinneskikkelser og samfunnsreformatorer som Gayatri Devi og Pandita Ramabei. Foregangskvinner som ga verdighet til medsøstre i et mildt sagt kvinnefiendtlig samfunn.

Kari Hilde French har gitt boken undertittelen "– en bok om å sprengre grenser", og det er i mangt det hun selv gjør i sitt forfatterskap når hun ubesværet tørker støv av svenske pionerkvinner samtidig som hun knytter bånd mellom fortid og fremtid, mellom prosa og poesi, mellom én kultur og en annen, samtidig som hennes egne barndomsinntrykk naturlig flettes inn. Boken er vakkert illustrert av Ingrid Nedrelid. Og sannelig så vet vi litt mer om Ingeborg og hennes korte livsløp når vi avslutter lesningen enn da vi begynte!

Kari Hilde Hodne French

Zenana –

En bok om å sprengre grenser

Luther Forlag

Oslo 2000



Vårt eneste ansvar

"Vi ser ikke selv hvor sekularisert vi er blitt, ikke minst gjennom vår måte å vurdere fremgang og vekst på," sier den svenske pinsepredikanten og forfatteren Peter Halldorf. "Mye av vår kristendom kommer til å gå under," sier Halldorf, som straks tilføyer at "hva som består, er Guds sak. Vår oppgave er å være trofaste.

Vi trenger en større bekymringsløshet i forhold til resultatene. Ørkenfedrene talte om apatheia, den hellige bekymringsløshet. Kanskje består vår askese i å se at vårt eneste ansvar er trofasthet, alt annet er Guds sak," sier Halldorf i "Budbæreren", som utgis av Den Evangelisk Lutherske Frikirke.

Tusenvis av lyttere

Over ni millioner mennesker i Kenya kan verken lese eller skrive. Det førte til at vi begynte med lyd-bibler, forteller Henry Kahtii, leder for Bibelselskapets arbeid i Kenya.

Han kan rapportere at responsen har vært fantastisk. I en radius på 100 km. rundt hovedstaden Nairobi er det nå mer enn 38.000 mennesker som lytter til evangeliet hver uke.

Fra en julehymne til Guds mor

Vær hilset, Betlehem, profetenes hellige stad,
i deg fødtes Kristus, den annen Adam,
for å gjenreise Adam, det første menneske
og føre den jordiske Adam til himlenes rike.

Mine venner, alle dere som elsker Kristus Jesus,
kom, la oss ære Guds hellige mor,
Maria, de helliges datter.

Alle lovsynger deg, Maria, Kristi mor,
du som er ørkenens brennende busk.
Vi forherliger vår sanne konges mor,
de falnes håp og de helliges forsvarer.

Vær hilset, Jomfru Maria,
vær hilset, du Guds hellige tempel,
vær hilset, du som fødte Ordet.

I deg, du velsignede og fullkomne,
kom vår Herre til oss.
Han kom i sin miskunn for å frelse verden.

La oss prise og forherlige ham,
la oss opphøye ham hver dag,
for hos ham er barmhjertighet,
han er alle menneskers venn.

(Fra kirken i Alexandria ca. år 300.)

Vi sakser fra "Nytt om Bibelen", utgitt av Det Norske Bibelselskap. Som ikke unnlater å minne om at "også i Norge er vi i ferd med å gjenoppdage at det å lytte til bibelfortellingene gir ny næring til troen: Svein Tindbergs fremføring av Markus-evangeliet og Apostlenes gjerninger vitner bl.a. om dette".

Om "voldsobservasjon og voldsreportasje"

"Overfør det onde holder ikke den sokratiske kunnskapsoptimisme som sier at dyd følger av innsikt. Med ondskap synes det å forholde seg motsatt: Jo mer ondt vi er vitne til, jo mer forherdes vi," noterte professor Asbjørn Aarnes i Riksmålsforbundets avis "Ordet" nylig. "Hvem har ikke sittet og sett voldfilmer på TV og merket at motforestillingene blir borte, at avstanden skrumper inn mellom en selv og voldsutøverne på

skjermen? Det samme gjelder de voldelige dataspill som er så populære blant unge: Sitter man i noen timer og plaffer ned videofilere, 'akklimatiseres' man til gatevolden, og det blir kortere vei til kniven. At vold avler vold er, ifølge Henri Bergson, en av livets beskyttelsesmekanismer. Derfor er det så viktig at voldsobservasjon og voldsreportasje relateres til et menneskelig ansikt. (-) Volden, krenkelsen av menneskerettighetene, må identifiseres, tilbakeføres til det ansikt de er utgått fra."

Høstmøte for Pastoralrådet i Oslo Katolske Bispedømme

Frode Eidem, St. Magnus menighet, Lillestrøm, er gjenvalgt som leder i Pastoralrådet i Oslo Katolske Bispedømme (PRO), ny nestleder er Eva Biwand fra Bergen, leser vi i referatet fra høstens PRO-møte på Mariaholm. Arbeidsutvalgets årsberetning for 2000-2001 har følgende hovedsaker:

- arbeidet med Menighetshåndboken, som har pågått i flere år, er nesten avsluttet; en redaksjonskomité nedsatt av bispedømmets administrasjon skal stå for det videre arbeid. Boken, som er lagt ut på internett, er på 209 sider fordelt på 10 kapitler

- økonomi og kirkebidrag; det planlegges et møte for menighetene i januar om budsjett, regnskap, eienomsforvaltning, motivasjon, hvordan søke støtte etc.

- barne- og ungdomsarbeid; fast ungdomsprest er ansatt for tre år; det har vært holdt flere regionale seminarer; en arbeidsgruppe skal arbeide videre mot et større seminar i 2002 eller 2003 om barne- og ungdomsarbeidet i fremtiden sett fra hele landet.

- beredskapsplan ved overgrep; det har vært arbeidet med saken en stund og utkast til plan, basert på katolsk materiale fra Irland samt tilgjengelige planer i Norge, ble lagt frem på høstmøtet; endelig plan regnes klar for presentasjon på vårmøtet 2002.

PRO-møtet vedtok nytt arbeidsprogram for perioden 2001-2003. Hovedpostene er: barne- og ungdomsarbeid, menighetsrådslederseminar, økonomi - kirkebidrag, beredskapsplan ved overgrep, menighetshåndboken og temahelger. Årets temahelg om "Katolsk familie i dagens Norge" ble avlyst grunnet for få påmeldninger. I det nye arbeidsprogrammet heter det at "PRO oppfordrer til lokale/regionale seminarer og utarbeider en idépakke."

Om Notto R. Thelles bok:

Det skjedde ikke i Betlehem

Notto R. Thelle, luthersk prest og professor ved Det teologiske fakultet i Oslo, skriver bøker som bærer preg av det den hellige Augustin kalte „åndelig skjønnhet“. Mange har lest bøkene *Ditt ansikt søker jeg* og *Hvor høyt må et menneske spørre?*

Thelle er opptatt av å gi leseren adgang til den uuttømmelige kraft i Guds ord, slik at det som en gang ble talt og skrevet ned, kan gi oss liv i dag. Han har en usedvanlig evne til å levendegjøre Bibelens beretninger. Han ser sammenhenger som de fleste ikke merker seg, og han viser nye dybder i tekster vi trodde vi kjente godt.

Tittelen, som hentes fra et dikt av Finn Bjørnseth, minner om noen kjente ord hos den katolske prest og dikter Angelus Silesius, som Thelle siterer: „Om Kristus ble født tusen ganger i Betlehem og ikke i deg, var du likevel for-tapt.“

Thelle skriver: „Jesu fødsel er ikke bare en ytre begivenhet, men får sin sanne mening først når den også fører til en indre forvandling. Jesus må fødes i sjelen, og denne fødsel er samtidig den enkeltes nye fødsel.“

Bokens struktur følger kirkeårets gang. Thelle tar for seg den syklus som begynner med advent og går frem til „såmannssøndagen“ før begynnelsen av fastetiden. Her

burde vi legge merke til det faktum at Den norske kirke har bevart en del av middelalderens liturgiske tradisjoner som katolikker ikke lenger kjenner til – for eksempel, når man 1. søndag i advent leser palmesøndagens evangelium om Jesu inntog i Jerusalem, ridende på et esel. De bibelstedene som nærer Thelles meditasjoner, er allikevel så sentrale at ingen katolsk leser ville ha problemer i å skjønne poenget.

Her får vi utmerket åndelig lesestoff for de mørke dagene i desember og januar, meditasjoner godt egnet til å tenne i leseren kjærligheten til ham som er det sanne lys, ham hvis gjenkomst kirken venter.

Brian McNeil c.r.v.

Notto R. Thelle:

Det skjedde ikke i Betlehem
Oriens Forlag 2000



32 Liturgien - et "allkunstverk" som krever regi

I sommer holdt en av Europas fremste musikere og liturger, domnikaneren *André Gouzes*, et femdagers seminar i Røgle kloster i Sverige; til sommeren blir det seminar i Norge. *St. Olav* har fått låne *Katolskt Magasins* presentasjon av André Gouzes, en musiker som også er vel representert i vår nye katolske salmebok.

Det var sr Sofie i Røgle og sr Ragnhild Marie i Oslo som tog initiativet til å innbjuder fr André Gouzes til Sverige. Hon har redan överfört cirka 400 av Gouzes stycken till svenska. Inom en inte alltför avlägsen framtid kommer en del av dessa översättningar ut på Verbum.

André Gouzes är en människa av en sällsynt vitalitet och rörlighet och samtidigt med ett stort andligt djup. För honom är liturgin en helhet: arkitektur, musikalisk arkitektur, konst och rörelser. Liturgin är ett allkonstverk där man måste se alla aspekter, tystnad, koncentration, tal, sång, gester, ett konstverk som kräver en del regi.

- Liturgin måste öppna för evigheten. Den hänger samman med Guds mysterium. Den fostrar oss att förnya vårt sätt att se. Det man ser, är mer än det man ser. Vi anar en skönhet som vänder sig till oss, säger han.

Det är viktigt att liturgisk skönhet inte blir något självändamål:

- En ren esteticism vore en avgudadyrkan. En liturgi som inte utgår från en glädje och från kärleken blir något förfärligt. Kyrkan är ingen skönhetssalong. Skönheten är en uppenbarelse av nåden, av Guds kärlek. Skönheten existerar bara för den andre.

Han vänder sig mot liturgiska rubriker, konstruerade kommissioner för liturgiskt skapande, allt som kommer i vägen för en frihet.

- Våra strukturer är så starka och så välorganiserade att man kan gå in i dem utan att göra den grundläggande andliga erfarenheten.

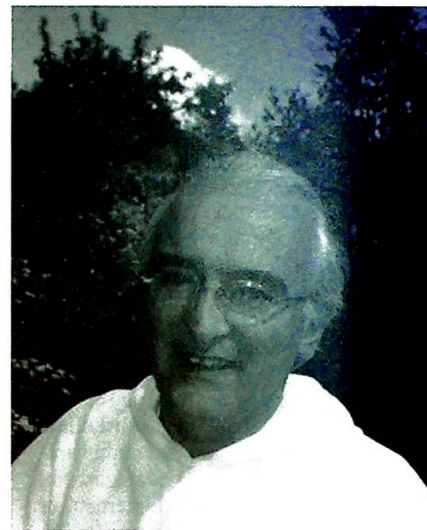
Liturgin föds alltid i den kristna gemenskapen:

- Det är i klostren och katedralerna bland mystiker, musiker och konstnärer som den äkta liturgin uppstått. De predikar genom att fira mysterierna.

André Gouzes har själv fått med sig liturgin sedan barnsben. Han var en så kallad "petit chanteur", sjöng i gosskör där alla vid 12-års ålder redan kunde ackompanjera en gudstjänst på orgel. Till orgeln har han ett dubbelt förhållande: han älskar orgeln som instrument, som spelar ingång, utgång, konserterar och så vidare. Men som ackompanjemang är den mördande för sången, eftersom den går in på samma "kanal" som rösten. Sr Sofies ackompanjemang på cittra i Røgle kapell blir ett helt annat stöd för sången, säger han.

Som barn var han en vild pajas:

- Det var tur att jag växte upp på landet. Vad hade det annars blivit av en sådan unge i en stad? säger han.



André Gouzes o.p.

När han vid tjugo års ålder gick i kloster tog sig somliga för pannan. Han var ju en utpräglad teaterbegåvning. Vad hade han i kloster att göra???

Och nog ser man att han är konstnär när han kommer i vit kåpa, svart slokhatt och en lång halsduk virad runt halsen. Men sitt konstnärskap har han satt i Kyrkans tjänst. Han tillbringade en period i Kanada, där han kom i nära kontakt med den rysk-ortodoxa kyrkan, som han tog till sitt hjärta. Efter ivrigt komponerande drog han sig tillbaka till ett förfallet och övergivet cistercienskloster i Sydfrankrike, Sylvanès, för ett halvårs röstvila.

Där är han fortfarande, när han inte håller seminarier världen runt. Hans musik är översatt till 12-13 språk. Ur förfallet i Sylvanès, där det inte ens fanns dörrar och fönster, har han med hjälp av vänner, stat och kommun restaurerat klos-

Kirkelige press på WTO

Press for å få verdens rike land til å gjøre verdenshandelen mer rettferdig - det var den katolske kirkes strategi for World Trade Organisation's møte i Qatar nylig, hvor linjene for verdenshandelen i de kommende to år skal trekkes opp. Etter hendelsene den 11. september er behovet for slik innsats enda mer påkrevet, ifølge Vatikanet: Om møtet svikter her, vil det bare forsterke "den følelsen mange av dagens samfunn har av å være utestengt".

Vatikanets representant ved WTO, erkebiskop Diarmuid Martin, sa i en tale i London nylig at WTO har mistet mye av sin troverdighet, og at de rike landene utnytter avtaler og systemer til egen fordel på bekostning av de fattige landene. I et ferskt Vatikan-dokument sier WTO har sviktet når det gjelder å integrere de fattige landene i den globale handel: "De minst utviklede landene har en minimal og avtagende del av verdenshandelen. Det er derfor særdeles

viktig at man nå griper fatt i de faktorer som hindrer de fattige landene i å høste de forspeilede frukter av liberaliseringen av verdenshandelen."

Ingen katolsk begeistring etter WTO-møtet. Lederen for den engelske hjelpeorganisasjonen Cafod sier sluttokumentet legger en tung bør på utviklingslandene: "De må nå forhandle om en rekke komplekse saker hvor de, som de gjentatte ganger har sagt, mangler kompetanse."

tret, medeltidskyrkan, reparerat opp en lada, där han hoppas att en kommunitet med rysk-ortodoxa munkar ska stanna kvar, byggt en rysk-ortodox kyrka och så vidare. Tillsammans med vänner och konstnärer har han utvecklat Sylanès till ett liturgiskt centrum med utgivning av noter och skivor.

Trots att man inte kan ta sig till Sylanès annat än med bil, så kommer cirka 100.000 människor per år dit. Bortåt 300-400 människor sjunger fyrstämigt i Stilla veckans liturgi.

André Gouzes liturgiska musik är en syntes av influenser från rysk-ortodox musik, västerländsk konstmusik och gregorianik. Texterna som han gör tillsammans med en grupp människor är hämtade från bibel, kyrkofäder och de stora andliga traditionerna. Inåtvänd "jag-pietism" har han inget till övers för.

Under en av dagarna talade han om traditionen som en skatt stängd med sigill. I den skatten måste vi ständigt söka. Vi måste tolka den och lämna vidare:

- Vi är arvtagare till Kristi nåd. Traditionen är ett tecken på trohet mellan Gud och människan. Det finns ingen tradition utan liv. Traditionalisterna är traditionens värsta fiender. Det finns ingen tradition utan tolkning och förnyelse.

André Gouzes visar sig vara en stor vän av gregorianik, men inte den inåtvända 1800-talsmodellen à la Solemnes där man viskar till själen och knäcker rösten på att hålla igen på alla höjdtoner. Nya manuskriptfynd visar att man ursprungligen helt har följt textens betoningar.

- Det är en sång som är gjord för

att fylla en katedral. Den är inte bara introvert och fyller själen. Det handlar om människan och universum, det är något som kommit till före den psykologiska människosynen.

André Gouzes är själv som en stor sol. Sången ska vara snabb, energisk och fri. Han är ständigt beredd att vidga sitt synfält:

- Jag har velat bevara det som var den odelade kyrkans arv, där hela Kristimysterium ryms. Anden har talat på olika sätt till kyrkorna. Genom dialog kan man tillföra varandra något.

Vigilian är André Gouzes favoritgudstjänst. I skymningslandet mellan vakenhet och sömn kan förnuf-tet äntligen släppa sitt grepp om oss. I det landet hade Josef sina drömmar, menar han. Efter att ha somnat in i bön, predikar André Gouzes helt annorlunda morgonen därpå, säger han.

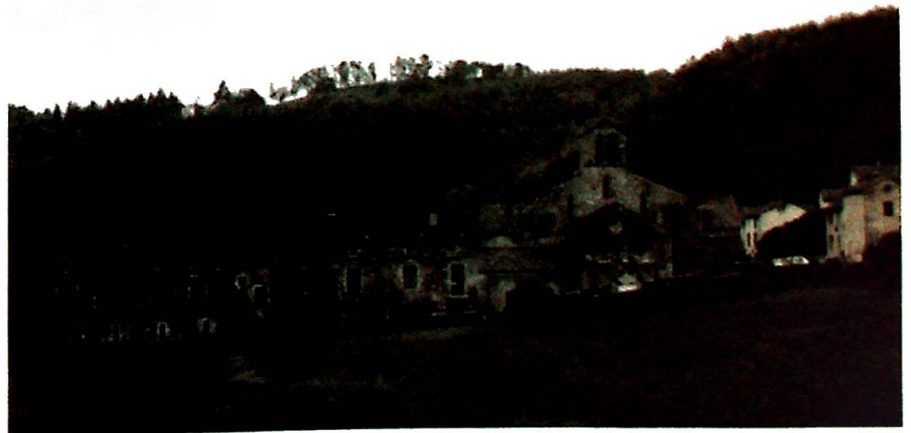
Deltagare i seminariet var huvud-

sakligen dominikaner från hela Sverige och Norge, bröder, systrar och lekmän. Sr Ragnhild Marie från Norge, ursprungligen operasångerska, hade planerat seminariet tillsammans med sr Sofie i Røgle.

Höjdpunkten på seminariet var kanske vigiliiegudstjänsten i Lundsdomkyrkas kor, lördagen före Corpus Christi. I de slitna korstolarna satt nutida katoliker, systrar och bröder i vitt varav ett par fortfarande var i 20-åren. Det var en äkta illustration på detta att finnas i en levande tradition, som aldrig kan vara statisk. Under domens valv flöt vår musik samman med kanikernas på 1200-talet. Vi sjöng med alla dem som sedan stått där och sjungit Guds lov med sin tids röster.

Ylva-Kristina Sjöblom

Sylanès hemsida är <http://www.sylvanet.com>



Det tidligere cistercienserklosteret i Sylanès i det sørlige Frankrike.
Foto: Sta. Katarinahjemmet, Oslo.

Personlig kristen?

Uttrykket "personlig kristen" bunner i ubibelsk tenkning, sa biskop Odd Bondevik i en preken nylig. Fokuseringen på den personlige troen kan bli en ekstra belastning på mennesker i vanskelige livssituasjoner. Når man er i personlig krise, skal man søke fellesskapet og bli båret av andres tro, mener Møre-biskopen: "Man skal slippe kravet om å makte å bære bønner og bekjennelse selv. Vi bæres av tradisjonens troserfaring."

VÅRT LAND

IRAK: tyngre for de kristne

En leder for den irakiske opposisjonsbevegelsen sier at USA's angrep på Afghanistan har medført tilbakeslag for Iraks kristne. Albert Yelda fra "Iraqi National Congress" (INC) sier at "kristne ikke lenger tør bære sine tradisjonelle kors. Da blir de kalt korsfarere. Og de får ikke utdelt matrasjoner." Be amerikanerne om å gi dere mat, er den

tilbakemelding kristne får fra pro-Saddam Hussein-folk, forteller Yelda. Og det tilføyes gjerne at "dere har ikke noe her å gjøre!"

Innen INC, som er en koalisjon av politiske grupper i opposisjon til Saddam Hussein, representerer Yelda de kristne, hovedsakelig de kaldeiske katolikker fra den assyrisk-kristne minoriteten i Irak.

CATHOLIC HERALD

ANDRÉ GOUZES O.P. KOMMER TIL OSLO I JUNI 2002.

Sr. Ragnhild Marie Bjelland o.p., Katarinahjemmet, Oslo har i mange år hatt et godt samarbeid med den kjente franske dominikanerpater André Gouzes som er både musiker og komponist. I løpet av de nesten ti årene samarbeidet har vart, har sr Ragnhild Marie fått anledning til å reise jevnlig til fr André Gouzes fantastiske senter for musikk og liturgi i Sylvanès i Aveyron i Syd-Frankrike. Dette stedet, som fr André Gouzes på mirakuløst vis har vekket til live, er blitt et av de viktigste stedene for liturgisk arbeid i Frankrike.

Sr. Ragnhild Marie arbeider med liturgi på mange områder innenfor den katolske kirke. Hun er utdannet sangpedagog og operasanger, med hovedfag i sang fra Rogaland musikkonservatorium og videreutdanning fra Statens operahøyskole i Oslo.

Hun har vært medlem av salmebokkomiteén og er sammen med sr. Liv Due Robak o.p., fr. Per Bjørn Halvorsen o.p. og komponist Wolfgang Plagge medlem av teamet som arbeider med utgivelsen av det fullstendige breviaret og det tilhørende antifonariet.

Sr Ragnhild Marie opplyser til St. Olav at fr André Gouzes kommer til Oslo i juni 2002 for å holde et seminar om liturgi. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom Oslo Domkirke (den lutherske) og Liturgisk senter i Trondhjem. Alle interesserte er velkommen til å delta. Det skal også bli holdt et seminar i en av de katolske kirkene i Oslo, mer informasjon om dette senere.

Interesserte kan også kontakte sr Ragnhild Marie direkte, på telefon 23.21.54.10 eller

e-mail:

Ragnhild.Bjelland@katolsk.no

Hjelp afghanske flyktninger

Situasjonen for innbyggerne i Afghanistan har vært vanskelig i mange år med krig og tørke. Etter at de militære angrepene startet har livet blitt enda vanskeligere, og med vinteren i anmarsj vil situasjonen bli kritisk for mange. Millioner av mennesker er på flukt inne i Afghanistan og i nabolandene. Også de som er igjen i sine hjem er truet av sult og sykdom.



Caritas Internationalis har i samarbeid med bl.a. Caritas Pakistan satt i gang et omfattende program for å komme de afghanske flyktningene til hjelp. Flere hundre tusen flyktninger vil gjennom dette programmet få mat, husholdningsutstyr, forbedrede sanitærforhold, medisiner og helsetilbud.

Den afghanske befolkningen er avhengig av verdens hjelp. Du kan gi ditt bidrag gjennom Caritas Norge – Den katolske kirkes bistandsorganisasjon. Send din gave til Caritas Norge, postboks 5254 Majorstua, 0303 Oslo, konto 8200.01.93433. På forhånd takk!

 **Caritas**
N O R G E



“... gjør oss til et redskap for din fred”

Festdagen for Frans av Assisi er forlengst tilbakelagt. Likevel: “St. Olav” gjengir her br. Ole Martin Høltes preken da festen ble feiret i St. Hallvard kirke i Oslo den 7. oktober, forøvrig hans første preken i kirken på Enerhaugen. Her formidles, synes det oss, oppmuntring og utfordring for både advent og jul og vel så det!

Pax et Bonum! Fred og alt godt! Dette er den fransiskanske hilsen, vi ønsker hverandre Fred og Alt Godt. Frans sier i sitt testamente at Herren åpenbarte for ham og brødrene at de skulle hilse menneskene med ”Herren gi deg fred”. Litt senere i messen skal vi hilse hverandre med Kristi Fred.

Men kan vi ønske hverandre Fred og Alt Godt i disse dager? Når verden ser ut til å gå av hengslene, når terror, krig, ja hellig krig, undertrykkelse, sult og nød preger vår moder jord, er det da ikke et slag i ansiktet å ønske hverandre Fred og Alt Godt?

Nei det er det ikke, det er heller en troshandling med dype dimensjoner.

Frans av Assisi er særlig kjent som en fredens mann, en som i ord og handling prøvde å skape fred og forsoning mellom menneskene. Frans kom fra et samfunn som var veldig likt vårt, preget av oppstand, revolusjon, krig og korstog-stemming. Som et barn av sin tid identifiserte han seg med ridderidealet og deltok i krigen mellom Assisi og nabobyen Perugia. Først etter sin omvendelse reagerte han ut fra en helt annen holdning. På Frans’ tid var Europa sterkt opptatt av faren i

fra øst: maurerne, sarasenerne – med andre ord islams menn. Også pavene førte hellige kriger, eller de feiret ofte en seier med et Te Deum, en lovsang. Pave Innocens som styrte på Frans tid, var besatt av tanken om korstog. Han var av den oppfatning at kirken aldri ville oppnå fullt herredømme over verden, før muslimene var slått. Gjennom hele sitt pontifikat holder han aldri opp med å oppmuntre soldater, riddere og konger til å erobre den Hellige Grav (Jesu grav) i Jerusalem som muslimene hadde tatt.

Hva gjør den lille fattige fra Assisi? Han sluttet seg også til et korstog, men på en helt annen måte enn de vanlige korsfarere, som var væpnet til tennene. I en enkel kutte, uten våpen og beskyttelse, men ved å tegne korsets tegn over seg selv og sine medbrødre, reiser han til Egypt i juli 1219 for å møte sultanen.

Ydmykt og helt uten maktmidler trer Frans frem for Sultanen og hilser ham med ”Pax et Bonum”, ”Fred og Alt Godt”. Han forsøker å bringe lederne av de betenkelige korstogene til forhandlinger. Forskning i de overleverte samtalen mellom sultanen og Frans viser at Frans må ha fordypet seg i islams tanker og lære. Han snakket med stor respekt om Muhammed, og han

brakte ingen nedsettende ord om den islamske religion.

Dialog og global forståelse av hvordan andre tenker, respekt for andre kulturer uten å prøve å slå den andre i hjel med bedre argumenter, kan føre til at dype sår heles, og til avslutning av konflikter.

Frans så med hjertet, og fordi han hadde lest i Evangeliet at vi skal elske våre fiender, skjønnte han at muslimen var en bror, og brødre slår man ikke i hjel for å nå et hellig mål.

I dagens evangelietekst priser Jesus Gud for at han har skjult Guds rikes hemmeligheter for de kloke og de forstandige, men åpenbart dem for de små. Er det ikke det vi ser her, at hemmeligheten i å elske sine fiender, gripes av de små og ikke av de mektige og kloke?

Hva er det verden trenger av oss kristne, oss katolikker i dag? Jeg tror først og fremst en kirke som ikke vil herske, som ikke på død og liv vil være den seirende, mektige kirke, men en kirke som vil tjene, en kirke som tør være ydmyk, sårbar, som tør å be om tilgivelse for sine synder, slik vår pave er et godt eksempel på, en kirke som handler før den taler, en kirke som går i dialog med alle mennesker. På fruktene skal treet kjennes.

Vi må vaske hverandres føtter, vi må vaske føttene til George Bush, til medlemmene av Taliban-regimet. Vi må være et motsigelsens tegn ved å være en tjenende kirke, en kirke som tør å være fattig og enkel. *Menneskesønnen er ikke kommet for å la seg tjene, men for*



Pavens bønneintensjoner i desember:

At vi kristne må frigjøre oss fra kulturelle bindinger som gjør at vi taper andres verdighet og rettigheter av syne.

At evangeliets verdier og kristen humanisme må opplyse Asias kulturer.

Granstevnet 2002:

“MARIA - vår Herres mor”

4.-6. januar 2002 holder Bønne- og Arbeidsfelleskapet Kirkelig Fornyelse sitt tradisjonsrike stevne på Gran, et stevne som samler deltakere fra flere kirkesamfunn. Med søsterkirkene på Granavolden og Sanner turisthotell som ramme, kan deltakerne vekse mellom et rikt gudstjenesteliv, foredrag og seminarer. Årets tema: “Maria - vår Herres mor”. Dosent Esra Gebremehin fra universitetet i Uppsala holder to bibelteologiske foredrag: “Maria - mor og

selv å tjene og gi sitt liv som løsepenge for mange.

Fred er å tjene hverandre.

Fred er å si: Du er min søster, du er min bror.

Fred er å gå to mil når noen ber deg gå én mil.

Fred er å vende det annet kinnet til.

Fred er å elske dem som hater deg, som forfølger deg.

Fred er å si ifra når urett begås.

Lannen lesning fra Frans' formålinger hørte vi: “*De er virkelige fredsstiftere som i alt hva de blir utsatt for i denne verden, bevarer freden i sjel og legeme på grunn av kjærlig heten til vår Herre Jesus Kristus.*”

Tenk deg at du står i kø på Rimi for å handle. Du har dårlig tid, så før du kommer frem til kassen har du allerede valgt den køen med bare fem mennesker i. Sakte men sikkert går det opp for deg at du har valgt feil kø, for personen som står først i køen bruker utrolig lang tid, og ikke nok med det, men kassalapp-maskinen kjører seg fast slik at praktikannten som jobber i kassen må tilkalle en som kan dette. Og det tar tid. Minuttene går. Irritasjonen og sinnet vokser seg stort og rødt i deg. Og med ett klarer du ikke lenger å nyte øyeblikket. Den lille jenta foran deg smiler til deg, men du ser det ikke, sinnet ditt har tatt overhånd. Du begynner å forbanne de to som ikke greier å få igang kassalapp-maskinen. Du ser ikke lenger verden med kjærlighet. Freden har forlatt ditt hjerte. Du er nå ute for å krige, ute for å sende onde blikk. Alt dreier seg om deg og ditt, at *du*

ikke får betalt, at *de andre* er så dumme, osv. Og når du kommer hjem slenger du med leppa og sårer dem du bor med, og grunnen er åpenbar: kassa-lapp-maskinen streiket.

Kjenner dere dere igjen? Ihvertfall gjør jeg det. Hvordan kan du være med på å hindre terrorbombing når du selv fører krig i køen på Rimi?

La oss gjenta hva Frans sier i sin formaning: *De er virkelige fredsstiftere som i alt hva de blir utsatt for i denne verden, bevarer freden i sjel og legeme pga. kjærligheten til vår Herre Jesus Kristus.* Gud kan bare erfares i nuet, i øyeblikket. Når du står i Rimi-kø, og kassa-lapp-maskinen streiker, er de øyeblikkene du står der, de eneste øyeblikk hvor Gud kan erfares. Hvor fred kan leves.

Hva om du istedet, når du ser at det vil ta lang tid, når du ser at kassa-lapp-maskinen ikke virker, tok 3-4 dype åndedrag, pustet inn og ut: “*Herre Jesus Kristus Guds Sønn, ha miskunn med meg. Herre Jesus Kristus Guds Sønn, Ha miskunn med meg.*”

Etter å ha bedt Jesus-bønnen noen ganger, ble du kanskje rolig, og spontant smilte du tilbake til den lille jenta foran deg. Du så plutselig at hun hadde pyntet seg med nyplukket hestehov i håret, og at det rundt den lille vakre munnen hennes var blått av blåbærsyltetøy. Før du visste ordet av det, var det din tur i kassen, og på veien dit lot du freden leve gjennom deg, den fred som overgår all forstand, den fred som er Jesus Kristus selv. Er dette tomme fromme ord? Nei, jeg har selv

opplevd at dette er mulig.

Og det er dette Frans kan lære oss. Frans er ikke naiv eller virkelighetsfjern når han snakker om fred. Han sier ikke til oss at det ikke finnes uro, vold, krig, uenigheter i vår menighet, vanskeligheter i våre familier eller i oss selv: Frans utfordrer oss til å bære det med fred på grunn av kjærligheten til vår Herre Jesus Kristus.

Vi kan bli fred, vi kan bevare freden gjennom å ha samvær med Ham som er selv er Fred.

Det finnes ingen vei til fred, sies det, fordi fred er veien til fred. *The road to peace is peace.*

Bare den som selv har fred og lever fred, kan bringe fred til andre. Dette slutter an til siste del av Evangelieteksten. “*Kom til meg, alle dere som sliter og bærer tunge byrder; hos meg skal dere få hvile.*”

I vår ofte pressede og stressede og vanskelige hverdag er det kanskje akkurat dette vi trenger for å bli virkelige fredsstiftere/tjenere: Å la Gud fylle oss med sin fred, den fred som overgår all forstand. I nattverden får vi motta nettopp dette på uforklarlig vis.

Det må også forkynnes at et fransiskans syn på fred, ikke bare ser på fred som fravær av krig.

Så lenge de rike landene utnytter de fattige er det ikke fred.

Så lenge USA og andre stormakter utnytter og undertrykker fattige land og nasjoner, er det ikke fred.

Så lenge vi forurenser og kveler vår søster moder jord, med eksos og avfallsstoffer, er det ikke fred.

Så lenge vi utnytter våre søstre og brødre dyrene, bare for profit og

disippel - et forbilde i tro" og "Maria - kir-
kens mor"; han har bodd det meste av livet
i Etiopia og tilhører den lutherske Mekane
Yesus-kirken. Prof. i kunsthistorie Gunnar
Danbolt ved Universitetet i Bergen taler om
"Maria - en vandring i kirkekunsten", og
prof. Trond Kverno og høyskolelektor Jan
Ranrud holde seminarer om henholdsvis
"Maria i musikken" og "Maria i oldkirkeli-
ge liturgier". Opplysninger: Sta. Sunniva
studenthjem, Erik Pontoppidansgt. 8, 5018
Bergen. Tlf. 55 30 04 30.



Pavens bønneintensjoner i januar:

At de kristne med stadig større iver må forkynne Kristus som verdens Frelser.

At lokalkirkene må øke sin innsats for å bringe evangeliet inn i arbeidslivet og samfunnslivet generelt

37

egne kosmetiske og estetiske behov, er det ikke fred.

Så lenge kjæledyr, en hund eller katt utfra forskning i USA (og sikkert også i Norge), spiser mer kjøtt pr. år enn en person i Afrika, er det ikke fred.

Så lenge den narkomane tiggeren på Egertorget overses og stemples som mindreverdig, er det ikke fred.

La oss ta frem den hellige vrede over urettferdigheten i verden. Den hellige vrede som bunner i den samme kjærlighet, som Jesus selv hadde, da han vellet kjøpmennenes bord på tempelplassen.

Saltet må ikke miste sin kraft. Det må fremdeles svi når vi får det i sårene.

Kjære menighet, Frans av Assisi fulgte Jesus Kristus i fattigdom, fred og ydmykhet, la oss ønske hverandre "Fred og Alt Godt" videre i vår felles bestrebelse mot fred og rettferdighet. Herre, gjør oss til et redskap for din fred.

I Faderens, Sønnens og Den Hel-
lige Ånds navn. Amen.



Årets valg:

Nobels fredspris til FN

Som St. Olavs lesere vil kjenne til (cf. St. Olav nr 6:2001), var organisasjonen *Pastoral da Criança* (PdC) nominert av den brasilianske regjering til årest Nobels fredspris. PdC arbeider for å redusere barnedødelighet og underernæring, sosial marginalisering og vold blant Brasils fattige. Arbeidsmåten er et nettverk med få eksperter og en økende skare frivillige som gir videre til andre 'trengende' det de selv har fått lære om ernæring og enkel sykepleie, omsorg og familieliv; et hjelp til selvhjelp-opplegg som har vist seg å gi store resultater.

Men, som leserne også vil vite: Årets pris gikk til FN og generalsekretær *Kofi Annan*. I en kommentar til tildelingen skriver barnelege *Zilda Arns Neumann*, grunnlegger og koordinator for PdC, at "Den norske Nobelkomité har truffet et flott valg", og hun gratulerer FN og generalsekretær *Kofi Annan* på et hjerteligste. "Særlig i de krigstider vi nå gjennomlever, trenger verden organisasjoner og enkeltmennesker som kan stå i spissen for handling som stimulerer til fred mellom nasjonene," skriver *Arns Neumann*. Tildelingen "understreker den betydningsfulle stilling FN og FNs generalsekretær må ha - og da ganske særlig i disse tider - når det gjelder å megle mellom nasjonene og unngå at volden sprer seg rundt i verden."

En Nobelpris til PdC ville selvsagt vært "en stor ære", men bare det å bli nominert var en stor utmerkelse for organisasjonens "150.000 frivillige, fattige mennesker rundt om i Brasil som gjør sitt beste for å bedre livsvilkårene for sin neste. Nominasjonen har gjort PdC mer kjent og bidratt til å styrke det solidariske nettverk den står for," skriver *Zilda Arns Neumann*.

Som håper årets tildeling "vil berøre de politiske lederes hjerter" i denne "smertelige tid, krigstider hvor, som så ofte før, de uskyldige er de som lider mest. Særlig hårdt rammes de fattige og barna. Hendelsene den 11. september vekket solidariteten i oss for dem som ble rammet den gang; her og nå ønsker jeg å uttrykke min solidaritet med dem som lider på grunn av angrepene på Afghanistan."

Det smelter, skriver *Arns Neumann* videre, "at enkelte bruker islams lære for å skape terror. Jeg kjenner selv mange muslimer og vet at deres tro har mange likhetspunkter med kristen tro, særlig hva utrettelig forsvar for livet angår. Vi samarbeider med muslimer i flere afrikanske land, og jeg har gode muslimske venner her i Brasil. Jeg vet at de aldri ville gi sin støtte til terrorhandlinger. Men det smelter meg også når verdens rikeste land starter krig for å hevne terroren". Det finnes ingen grunner som kan rettferdiggjøre en krig. Vold avler vold, det viser historien. "Det beste svar på vold er å tilgi, vise godhet, og den beste måten å bekjempe volden på er å investere i freden, i livskvalitet for alle. Gud, som er den samme for muslimer, kristne og jøder, vil fred, vennskap."

Bruk ikke penger på våpen og død, bruk dem heller til å utrydde sulten i verden, til utdannings-, jordbruks- og helsetiltak, er *Zilda Arns Neumanns* råd. Hun oppfordrer alle verdens politiske, økonomiske og religiøse ledere til daglig innsats for å "bygge en fredens kultur". Men ikke bare folk på toppen: "Vi er alle kalt til å bygge fred og fremme livet gjennom å vise solidaritet i vår daglige ferd - i hjem og skoler, på arbeidsplassen og i våre respektive trossamfunn og i samfunnet generelt," lyder hennes oppfordring til sine medarbeidere - og til oss alle.

God jul og velsignet nytt år!

Hilsen
St. Olavs redaksjon

Vennligst meld
adresseforandring

til
St. Olavs ekspedisjon,
Akersvn. 5, 0177 Oslo
Tlf.: 23 21 95 00

38 Liturgisk kalender

DESEMBER

Ons 19 Dom, 13,2-7.24-25a; Luk 1,5-25
Tor 20 Jes 7,10-14; Luk 1,26-38
Fre 21 (Den hellige Peter Canisius)
Høys 2,8-14 eller Sef 3,14-17;
Luk 1,39-45
Lør 22 1 Sam 1,24-28; Luk 1,46-56
Tidebønn for uke 4
SØN 23 4. SØNDAG I ADVENT - Jes
7,10-14; Rom 1,1-7; Matt 1,18-
24
Man 24 Dag: 2 Sam 7,1-5.8b-12.14a.16;
Luk 1,67-79
Juletiden
Julaften - vigilien: Jes 62,1-5;
Apg 13,16-17.22-25; Matt 1,1-
25 (kortere: Matt 1,18-25)
TIR 25 **HERRENS FØDSEL (JUL)**
Julenatt: Jes 9,2-7; Tit 2,11-14;
Luk 2,1-14
Daggy: Jes 62,11-12; Tit 3,4-7;
Luk 2,15-20
Dag: Jes 52,7-10; Heb 1,1-6; Joh
1,1-18
Ons 26 **DEN HELLIGE STEFAN -**
KIRKENS FØRSTE MARTYR.
Apg 6,8-19 og 7,54-60; Matt
10,17-22
Tor 27 **JOHANNES EVANGELISTEN**
- 1 Joh 1,1-4; Joh 20,2-8
Fre 28 **DE USKYLDIGE BARN I**
BETLEHEM - 1 Joh 1,5-2,2;
Matt 2,13-18
Lør 29 (Den hellige Thomas Becket) 1
Joh 2,3-11; Luk 2,22-35
Tidebønn for uke 2
SØN 30 DEN HELLIGE FAMILIE -
Sir 3,2-6.12-14; Kol 3,12-21
(alternative lesninger: 1 Mos
15,1-6 og 21,1-3; Heb 11,8-11-
12.17-19); Luk 2,22-40 (kortere:
Luk 2,22.39-40)
Man 31 (Den hellige Sylvester) 1 Joh
2,18-21; Joh 1,1-18
6.12-14; Kol 3,12-21; Matt 2,13-
15.19-23

JANUAR

Tir 1 **GUDS HELLIGE MOR**
MARIA (Oktavdag for julen)
[Verdensfredsdagen]. 4 Mos
6,22-27; Gal 4,4-7; Luk 2,16-21
Tidebønn for uke 1
Ons 2 De hellige Basilios og
Gregorios. 1 Joh 2,22-28; Joh
1,19-28
Tor 3 1 Joh 2,29-3,6; Joh 1,29-34
Fre 4 1 Joh 3,7-10; Joh 1,35-42
Lør 5 1 Joh 3,11-21; Joh 1,43-51
Tidebønn for uke 1
SØN 6 HERRENS ÅPENBARING.

Jes 60,1-6; Ef 3,2-3a.5-6; Matt
2,1-12
Man 7 (Den hellige Raimund av
Peñafort) 1 Joh 3,22-4,6; Mark
4,12-17.23-25
Tidebønn for uke 2
Tir 8 (Den hellige Torfinn) 1 Joh 4,7-
10; Mark 6,34-44
Ons 9 1 Joh 4,11-18; Mark 6,45-52
Tor 10 1 Joh 4,19-5,4; Luk 4,14-22a
Fre 11 1 Joh 5,5-13; Luk 5,12-16
Lør 12 1 Joh 5,14-21; Joh 3,22-30
Tidebønn for uke 3
SØN 13 HERRENS DÅP. Jes 42,1-4.6-
7; Apg 10,34-38; Matt 3,13-17
Tidebønn for uke 1
Man 14 1 Sam 1,1-8; Mark 1,14-20
Tir 15 1 Sam 1,9-20; Mark 1,21b-28
Ons 16 1 Sam 3,1-10.19-20; Mark 1,29-
39
Tor 17 Den hellige Antonius abbeden. 1
Sam 4,1-11; Mark 1,40-45
Fre 18 1 Sam 8,4-7.10-22a; Mark 2,1-
12
Lør 19 Den hellige Henrik av Finland.
(Valgfrie minnedagslesninger) 1
Sam 9,1-4.17-19 og 10,1a; Mark
2,13-17
Tidebønn for uke 2
SØN 20 2. SØNDAG I DET
ALMINNELIGE KIRKEÅR.
Jes 49,3.5-6; 1 Kor 1,1-3; Joh
1,29-34
Man 21 Den hellige Agnes. (Valgfrie
minnedagslesninger) 1 Sam
15,16-23; Mark 2,18-22
Tir 22 (Den hellige Vincent) (Valgfrie
minnedagslesninger) 1 Sam
16,1-13; Mark 2,23-28
Ons 23 1 Sam 17,32-33.37.40-51; Mark
3,1-6
Tor 24 Den hellige Frans av Sales. 1
Sam 18,6-9 og 19,1-7; Mark 3,7-
12
Fre 25 **APOSTELEN PAULUS'**
OMVENDELSE. Apg 22,3-16
eller Apg 9,1-22; Mark 16,15-18
Lør 26 De hellige Timoteus og Titus.
(Den hellige Eystein) 2 Tim 1,1-
8 eller Tit 1,1-5; Luk 10,1-9
(I Trondheim Stift: Den hellige
Eystein valgfri minnedag
[dekret], 1 Sam 1,1-4.11-
12.19.23-27; Mark 3,20-21)
Tidebønn for uke 3
SØN 27 3. SØNDAG I DET
ALMINNELIGE KIRKEÅR.
Jes 8,23b-9,3; 1 Kor 10,10-
13.17; Matt 4,12-23 (eller 12-
17)
Man 28 Den hellige Thomas Aquinas. 2
Sam 5,1-7.10; Mark 3,22-30

Tir 29 2 Sam 6,12b-15.17-19; Mark
6,31-35
Ons 30 2 Sam 7,4-17; Mark 4,1-20
Tor 31 Den hellige Johannes Bosco.
(Valgfrie minnedagslesninger) 2
Sam 7,18-19.24-29; Mark 4,21-
25

FEBRUAR

Fre 1 2 Sam 11,1-4a.5-10a.13-17;
Mark 4,26-34
Lør 2 **HERRENS FREMSTILLING I**
TEMPELET. Mal 3,1-4 eller
Hebr 2,14-18; Luk 2,22-40
(kortere: 2,22-32).
I Tromsø (domkirken):
VIGSELSFEST FOR VOR
FRUES DOMKIRKE I
TROMSØ. Esek 37,1-2.8-9.12;
1 Kor 3,9b-11.16-17; Joh 2,13-
22
Tidebønn for uke 4
SØN 3 4. SØNDAG I DET
ALMINNELIGE KIRKEÅR.
Sef 2,3.3.12-13; 1 Kor 1,26-31;
Matt 5,1-12a
I Tromsø (domkirken):
HERRENS FREMSTILLING I
TEMPELET. Mal 3,1-4 eller
Hebr 2,14-18; Luk 2,22-40 (eller
22-32)
Man 4 2 Sam 15,13-14.30 og 16,5-13a;
Mark 5,1-20
I Tromsø Stift (utenom
domkirken): **VIGSELSFEST**
FOR VOR FRUES
DOMKIRKE I TROMSØ. Esek
37,1-2.8-9.12; 1 Kor 3,9b-11.16-
17; Joh 2,13-22
Tir 5 Den hellige Agathe. 2 Sam 18,9-
10.14b.24-25a.30-19,3; Mark
5,21-43
Ons 6 Den hellige Paul Miki og hans
ledsagere - de japanske
martyrer. 2 Sam 24,2.9-17;
Mark 6,1-6
Tor 7 1 Kong 2,1-4.10-12; Mark 6,7-
13.
Fre 8 (Den hellige Hieronymus
Emiliani) Sir 47,2-13 (gresk: 2-
11); Mark 6,14-29
Lør 9 1 Kong 3,4-13; Mark 6,30-34
Tidebønn for uke 1
SØN 10 5. SØNDAG I DET
ALMINNELIGE KIRKEÅR.
es 58,7-10; 1 Kor 2,1-5; Matt
5,13-16
Man 11 (Vår Frue av Lourdes) 1 Kong
8,1-7.9-13; Mark 6,53-56 (eller
minnedags tekster: Jes 66,10-
14c; Joh 2,1-11)

Neste nummer utgis 8. februar 2002. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Redaksjon:

Unni Klepper Joynt
(ansvarshavende redaktør)
Olav Egil Aune
May-Lisbeth Myrhaug
Brynjulv Norheim

Faste medarbeidere:

Bernt Eidsvig
Liv Greni
Gunnel Vallquist

ISSN 0802-6726

Akersveien 16, 0177 Oslo

Redaksjon: Tlf. 23 21 95 48 - Fax: 23 21 92 43

Ekspedisjon: Tlf. 23 21 95 00

Årsabonnement (Norge): kr. 220,-

Øvrige europeiske land: kr. 230,-

Andre verdensdeler: kr. 250,-

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073.

39

**ST.
OLAV**

BOKHANDEL AS

AKERSVEIEN 14, 0177 OSLO

TLF 23 21 92 32 * FAKS 22 36 02 63



DET ER ENNÅ TID TIL Å JULEHANDLE HOS OSS!

*** BUTIKKEN BUGNER AV VARER:**

*** KRYBBEFIGURER * IKONER * RØKELSE * LYS * BØKER**

VÅRE ÅPNINGSTIDER FRAM MOT JUL:

10.00 - 18.00 (Torsdag: 10 - 19)

Lørdag: 10.00 _ 15.00

Julaften: 10 - 13

Romjulen: 10 - 16

Lørdag 29.12 og nyttårsaften: 10 - 13

Porto betalt
ved innleveringen
P.P.
Norge/Norvège

Blikk
på tiden



Grenseløs jul?

Fremmedfrykt og skepsis overfor innvandrere og asylsøkere sprer seg, både ute og hjemme, har vi observert - men det får da være grenser...



Eller er det nettopp det det ikke skulle være? *Observatoria*